

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΝ ΔΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

**ΛΕΥΚΩΣΙΑ
2007**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	4
2. Πλαίσιο στήριξης για τον καταρτισμό του Στρατηγικού Σχεδιασμού	6
3. Στόχοι του Στρατηγικού Σχεδιασμού	8
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ	11
Κεντρική δράση: Οργανωτικό πλαίσιο	11
Μέτρο υλοποίησης 1	11
Μέτρο υλοποίησης 2	11
Μέτρο υλοποίησης 3	11
Κεντρική Δράση: Αναλυτικό Πρόγραμμα	11
Μέτρο υλοποίησης 1	11
Κεντρική Δράση: Παιδαγωγικό Υλικό και Διδακτικά Μέσα	11
Μέτρο Υλοποίησης 1	11
Μέτρο υλοποίησης 2	11
Μέτρο υλοποίησης 3	11
Κεντρική Δράση: Έρευνα-Αξιολόγηση	11
Μέτρο υλοποίησης 1	12
Μέτρο υλοποίησης 2	12
Μέτρο υλοποίησης 3	12
Κεντρική Δράση: Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών	12
Μέτρο υλοποίησης 1	12
Μέτρο υλοποίησης 2	12
Μέτρο υλοποίησης 3	12
Μέτρο υλοποίησης 4	12
Μέτρο υλοποίησης 5	12
Κεντρική δράση: Νέες Τεχνολογίες και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας	12
Μέτρο υλοποίησης 1	12
Μέτρο υλοποίησης 2	12
Μέτρο υλοποίησης 3	12
Κεντρική Δράση: Συνεργασία σε Τοπικό και Διεθνές Επίπεδο	13
Μέτρο υλοποίησης 1	13
Μέτρο υλοποίησης 2	13
Μέτρο υλοποίησης 3	13
Κεντρική Δράση: Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	13
Μέτρο υλοποίησης 1	13
Μέτρο υλοποίησης 2	13
Μέτρο υλοποίησης 3	13
Κεντρική Δράση: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	13
Μέτρο υλοποίησης	13
Κεντρική Δράση: Κτηριακή υποδομή	13
Μέτρο υλοποίησης	13
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	14
1. Ευρωπαϊκή Κοινότητα-Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	14
2. Βασικό Πλαίσιο Αρχών Ίδρυσης και Λειτουργίας Κ.Π.Ε.	15
3. Βασική Συλλογιστική για τη Δημιουργία Δικτύου Κ.Π.Ε στην Κύπρο	16
4. Κριτήρια Ίδρυσης και Λειτουργίας Κ.Π.Ε.	19
4.1 Η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της περιοχής και η αξιοποίηση του περιβάλλοντος στην ολιστική του διάσταση	20

4.2 Η στήριξη από την τοπική κοινότητα	20
4.3 Η ύπαρξη αξιοποιήσιμων κτηριακών υποδομών	20
4.4 Η απόσταση μεταξύ των Κ.Π.Ε.	21
4.5 Η ευκολία πρόσβασης στα Κ.Π.Ε.	21
4.6 Οι δυνατότητες στελέχωσης των Κ.Π.Ε.	22
5. Περιοχές Ιδιαίτερου Περιβαλλοντικού Ενδιαφέροντος στην Κύπρο	22
6. Υφιστάμενη κατάσταση στην Κύπρο	25
7. Κοινότητες στις οποίες θα δημιουργηθούν τα ΚΠΕ	27
8. Χρονοδιάγραμμα Έναρξης Λειτουργίας των Προτεινόμενων Κ.Π.Ε.	30
9. Ευθύνη λειτουργίας των Κ.Π.Ε.	32
10. Στελέχωση των Κ.Π.Ε.	32
11. Αξιολόγηση της λειτουργίας των Κ.Π.Ε.	32
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	33

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ¹

1. Εισαγωγή

Η συνεχής υποβάθμιση του περιβάλλοντος, παράλληλα με την αναγνώριση της πολυπλοκότητάς του, συνέβαλαν στη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι κανένα μέτρο περιβαλλοντικής προστασίας και καμιά νομοθετική ρύθμιση δεν μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση και προστασία του, ούτε επαρκούν για την επίτευξη της βιωσιμότητας, εάν δεν διαμορφωθούν πολίτες με υπεύθυνη περιβαλλοντική συμπεριφορά, μέσω της οποίας θα κινητοποιηθούν σε δράσεις και ενέργειες για την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, όπως επίσης και για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους στη βάση των αρχών της αειφορίας.

Η προώθηση και αποτελεσματική ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.), τόσο μέσα από τις τυπικές όσο και μέσα από τις άτυπες μορφές εκπαίδευσης, αποτελεί, από τα πρώτα κιόλας χρόνια θεμελίωσης του θεσμού, σημείο αναφοράς τόσο των παγκόσμιων και διεθνών διασκέψεων (Τιφλίδα, 1977, Μόσχα, 1987, Ρίο, 1992, Θεσσαλονίκη, 1997), όσο και των κοινοτικών προγραμμάτων πολιτικής και δράσης για το περιβάλλον (5^ο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης, και 6^ο στρατηγικό σχέδιο δράσης για το περιβάλλον: 2004-2010), στα οποία επισημαίνεται η ανάγκη αλλά και υποχρέωση της κάθε χώρας να προβεί στο σχεδιασμό και εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων δράσης για την Π.Ε. τα οποία θα αφορούν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και θα λαμβάνουν υπόψη τόσο τις κατευθυντήριες αρχές της Π.Ε. όσο και τις εθνικές ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας, ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή και αποτελεσματική ενσωμάτωση του θεσμού στα εκπαιδευτικά συστήματα των διαφόρων χωρών.

Επιστέγασμα των πιο πάνω επισημάνσεων αποτελεί η ψήφιση, η υιοθέτηση και η δέσμευση, στο Vilnius της Λιθουανίας στις 17-18 Μαρτίου, 2005, από το σύνολο των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι μέχρι το 2015 θα έχουν σχεδιάσει και θα έχουν εφαρμόσει Εθνικά Στρατηγικά Σχέδια Δράσης βασισμένα στις υποδείξεις και γενικές κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Εκπαίδευση και την Αειφορία (ΕΑ) στην Ευρώπη.

Ο καταρτισμός εθνικών σχεδίων δράσης για τη διάχυση της Π.Ε. στα επίσημα εκπαιδευτικά συστήματα των διαφόρων χωρών, αποτέλεσε για πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σημείο επικέντρωσης των πρωτοβουλιών τους, αναγνωρίζοντας έτσι τη σημασία που η παιδεία έχει να επιτελέσει στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών, οι οποίοι με αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και οικολογικής ακεραιότητας θα αναλάβουν δράσεις και θα συμμετέχουν ενεργά για την επίτευξη της βιωσιμότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ένταξη της Κύπρου στην ευρωπαϊκή οικογένεια και η όσο ποτέ άλλοτε ανάγκη εναρμόνισής της με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, παράλληλα με την απουσία ενός

¹ Το παρόν Στρατηγικό Σχέδιο έχει ενσωματωθεί στον οριζόντιο άξονα της αναθεωρημένης Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη «Εκπαίδευση και Κατάρτιση» που έχει ετοιμασθεί από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με τις εμπλεκόμενες κρατικές Υπηρεσίες και Τμήματα των Υπουργείων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ολοκληρωμένου πλαισίου για συστηματική και ουσιαστική προώθηση του θεσμού στις εκπαιδευτικές βαθμίδες του τόπου, καθιστούν αναγκαίο το σχεδιασμό ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την Π.Ε., το οποίο θα καλύπτει το σύνολο των τομέων της εκπαιδευτικής διαδικασίας (εκπαιδευτικούς, Αναλυτικό Πρόγραμμα, διδακτικά μέσα, αξιολόγηση, πλαίσια και δομές, έρευνα) για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Οι πιο πάνω επισημάνσεις για την Κύπρο αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου του γεγονότος ότι οι όποιες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί μέχρι τώρα στα διάφορα πεδία της εκπαίδευσης (προγράμματα Π.Ε., διάχυση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στο Α.Π., έρευνα, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, τεκμηρίωση) αν και είναι σημαντικές, εντούτοις στερούνται συντονισμένων και ολοκληρωμένων δράσεων.

Επιπλέον, οι σαφείς αναφορές του 6^{ου} σχεδίου δράσης για το περιβάλλον 2004-2010, για τις νέες χώρες που έχουν ενταχθεί στην ευρωπαϊκή κοινότητα, για προώθηση της Π.Ε. στους εκπαιδευτικούς του σχεδιασμούς με γνώμονα την ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς επίσης και οι υποδείξεις της Αναθεωρημένης Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη, αλλά και της Στρατηγικής της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη για προσανατολισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων α) στη βάση του τρίπτυχου *Κοινωνία-Ανάπτυξη-Περιβάλλον*, β) στη συμμετοχική δράση, γ) στην αξιοποίηση της τοπικής κοινότητας ως παιδαγωγικού εργαλείου και χώρου μάθησης, δ) στην αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων για βελτίωση της ποιότητας ζωής, ε) στη δικτυακή συνεργασία τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, συνιστούν για την Κύπρο κατευθυντήριους άξονες σε σχέση με τον καταρτισμό ενός σχεδίου δράσης προσανατολισμένου στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Επίσης, αποτελούν σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση της μέχρι τώρα πορείας και παρουσίας του θεσμού στην Κυπριακή Εκπαίδευση, ώστε κατά τον καταρτισμό μιας ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής για την Π.Ε. με επίκεντρο την Αειφόρο Ανάπτυξη να αναληφθούν διορθωτικά μέτρα, όπως επίσης και να περιληφθούν στρατηγικές δράσεις οι οποίες θα αφορούν στις ανάγκες του τόπου σε σχέση με την Π.Ε. και θα συμβαδίζουν με τις γενικότερες επιδιώξεις της ευρωπαϊκής κοινότητας για το θεσμό.

Η αναγνώριση της αναγκαιότητας, από το αρμόδιο σε θέματα εκπαίδευσης Υπουργείο, για αναδιαμόρφωση της εκπαιδευτικής του πολιτικής στη βάση ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση για την Αειφορία, που θα αφορά σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, συνδέεται και συμπίπτει με την υιοθέτηση από την Κύπρο της Στρατηγικής για την Εκπαίδευση για την Αειφορία στην Ευρώπη. Η υιοθέτηση των κατευθυντήριων γραμμών του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Κύπρο, ως χώρας-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποτελεί τη βάση οργάνωσης και σχεδιασμού της Εκπαιδευτικής Στρατηγικής του τόπου σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αειφορίας. Μέσα από το Σχέδιο Δράσης, επιδιώχθηκε η σύγκλιση και εναρμόνιση της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής της Κύπρου με τα ευρωπαϊκά δεδομένα και υποδείξεις, γι' αυτό και οι αρχές στήριξης του σχεδίου, οι στόχοι, οι επιδιώξεις και οι τομείς δράσεις του, διαμορφώθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ευρώπη, προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες και ανάγκες της Κυπριακής Εκπαίδευσης.

2. Πλαίσιο στήριξης για τον καταρτισμό του Στρατηγικού Σχεδιασμού

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στηρίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές για την Π.Ε., όπως αυτές θεμελιώθηκαν και καθιερώθηκαν για την Π.Ε., μέσα από τα επίσημα κείμενα του θεσμού, τις διακηρύξεις των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τις βασικές υποδείξεις του 6^{ου} στρατηγικού σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την Π.Ε, τη Στρατηγική για την Εκπαίδευση και την Αειφορία στην Ευρώπη: 2005-2015, τους βασικούς στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι οποίοι συνοψίζονται στην ανάγκη προώθησης από όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπαιδευτικών συστημάτων, μέσα από τα οποία θα διασφαλίζεται η βιωσιμότητα, ευημερία και συνοχή των κοινωνιών, στη βάση των δημοκρατικών αξιών και ανθρωπιστικών ιδεωδών. Επιπλέον, το σχέδιο λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα διαφόρων ερευνών που έγιναν στην Κύπρο, σχετικά με την αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης του θεσμού στις διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης και τη διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευτικών ως προς το συγκεκριμένο θεσμό. Στηρίζεται επίσης σε προγράμματα δράσης και σχεδιασμούς που έγιναν στο παρελθόν σε μια προσπάθεια εναρμόνισης του θεσμού μέσα στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο συγκεκριμένο σχέδιο λαμβάνονται, επίσης, υπόψη οι προτάσεις και τα μέτρα που προτείνονται για την εκπαίδευση στο Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για το Περιβάλλον, το οποίο έχει ήδη τύχει επεξεργασίας από το Υπουργείο Γεωργίας και Φυσικών Πόρων.

Οι άξονες επικέντρωσης του συγκεκριμένου σχεδίου, τα μέτρα και οι δράσεις που προτείνονται μέσα σε αυτό πηγάζουν αφενός από την νομοθεσία και πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε σχέση με την Π.Ε., προσαρμοσμένες στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της Κυπριακής Εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι ο καταρτισμός του Στρατηγικού Σχεδιασμού, αποτελεί οριζόντιο θέμα της Αναθεωρημένης Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη (CEU, 2006), όπως επίσης οι βασικές αρχές και στόχοι του, καθώς και οι συμπεριλαμβανόμενες δράσεις σε αυτόν, βρίσκονται σε συμφωνία με την αναθεωρημένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη.

Τομείς προτεραιότητας του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης αποτελούν:

- Το οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο στήριξης της Π.Ε.
- Το Αναλυτικό Πρόγραμμα
- Παιδαγωγικό Υλικό και Διδακτικά Μέσα
- Έρευνα-Αξιολόγηση
- Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών
- Τεχνολογίες
- Συνεργασία και συμμετοχή σε τοπικό και διεθνές επίπεδο
- Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- Χρηματοδότηση.

Οι τομείς αυτοί δομούνται με τρόπο που να καλύψουν τις βασικές αρχές της Π.Ε. σε περιβαλλοντικά θέματα τόσο παγκόσμιου περιβαλλοντικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος όσο και σε θέματα τα οποία σχετίζονται με το κυπριακό περιβάλλον. Με βάση το 6^ο Σχέδιο Δράσης για το Περιβάλλον και σε συνδυασμό με τον καθορισμό - από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP), τη Στρατηγική για την Εκπαίδευση και την Αειφορία: 2005-2015, την αναθεωρημένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη - των θεμάτων ενασχόλησης της Π.Ε., ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Π.Ε. επικεντρώνεται σε περιβαλλοντικά θέματα και σε ζητήματα σύγχρονου κοινωνικού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που αφορούν:

- τις κλιματικές αλλαγές και την ατμοσφαιρική ρύπανση
- την προστασία της φύσης και βιοποικιλότητα
- την ποιότητα ζωής και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων και των αποβλήτων
- την ενέργεια
- τη ρύπανση των υδάτων
- τη γεωργία, τα τρόφιμα, την υποβάθμιση των εδαφών
- την αύξηση του πληθυσμού, τη φτώχεια και την ανισότητα
- τα απορρίμματα
- τη διεθνή ασφάλεια
- την παραγωγή και κατανάλωση
- την ισότητα των δύο φύλων
- τη δικαιοσύνη, ειρήνη
- την υγεία
- την ανάπτυξη των αγροτικών και των αστικών περιοχών
- την περιβαλλοντική ηθική
- τα ανθρώπινα δικαιώματα
- την πολυπολιτισμικότητα
- το περιβάλλον και τον πολιτισμό
- τον ενεργό και υπεύθυνα περιβαλλοντικά πολίτη.

Το Σχέδιο προβλέπεται να υλοποιηθεί σε πέντε χρόνια, με πρόβλεψη για ενδιάμεση αξιολόγηση της προόδου εφαρμογής του σε 2,5 χρόνια από την υιοθέτησή του. Το χρονικό πλαίσιο εφαρμογής του σχεδίου τέθηκε, λαμβάνοντας υπόψη το χρονοδιάγραμμα που έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μέσω του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Εκπαίδευση και την Αειφορία, για όλες τις χώρες-μέλη της, και στο οποίο προβλέπεται οι χώρες-μέλη μέχρι το 2010 να έχουν εφαρμόσει μεγάλο μέρος των δράσεων τους σε σχέση με την εκπαίδευση και την αειφορία. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι σε ό,τι αφορά τις βασικές δεσμεύσεις της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα για προώθηση της Στρατηγικής για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη, στα πλαίσια εφαρμογής της πρώτης φάσης της Στρατηγικής για όλες τις χώρες, που καλύπτει τη χρονική περίοδο 2007, η Κύπρος ήδη κατά την πρώτη πιλοτική εφαρμογή των δεικτών αξιολόγησης, σημείωσε ότι βρίσκεται στη διαδικασία ολοκλήρωσης των σχεδιασμών της.

3. Στόχοι του Στρατηγικού Σχεδιασμού

Οι άξονες επικέντρωσης του Στρατηγικού Σχεδιασμού και το πλαίσιο εφαρμογής τους βασίζονται στο βασικό θεωρητικό πλαίσιο δόμησης της Π.Ε., το οποίο επιδιώκει τη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών οι οποίοι θα έχουν αντίληψη του συνολικού τους περιβάλλοντος και θα είναι ευαισθητοποιημένοι στα περιβαλλοντικά ζητήματα, θα ενδιαφέρονται για το περιβάλλον και θα επιθυμούν να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και σε δράσεις για την προστασία και βελτίωσή του. Επιπλέον, οι στόχοι του σχεδίου επικεντρώνονται στις σύγχρονες κατευθύνσεις της Π.Ε. που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη και προσβλέπουν στον ενεργό περιβαλλοντικά πολίτη, ο οποίος με αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και οικολογικής ακεραιότητας θα δραστηριοποιηθεί σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο τόσο για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του στα πλαίσια της επίτευξης μιας αειφορικής κοινωνίας.

Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τους γενικότερους σχεδιασμούς που γίνονται σε παγκόσμιο επίπεδο με γνώμονα την αειφορία, οι βασικοί στόχοι του Στρατηγικού Σχεδιασμού επικεντρώνονται στη διαμόρφωση μιας συνολικής εκπαιδευτικής πολιτικής για την Π.Ε., η οποία θα επιδιώκει:

- Τη διαμόρφωση περιβαλλοντικά «εγγράμματων» πολιτών οι οποίοι πέρα από την απόκτηση γνώσεων θα αποκτήσουν δεξιότητες και στάσεις οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς να μετέχουν σε δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα.
- Την ανάπτυξη στους μαθητές αλλά και στις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού αισθήματος προσωπικής και συλλογικής ευθύνης για την προστασία του περιβάλλοντος και διασφάλιση βιώσιμων συνθηκών ζωής.
- Την ανάπτυξη εκπαιδευτικών διαδικασιών μέσα από τις οποίες θα ευνοείται η σφαιρική, συστημική και διαθεματική προσέγγιση των περιβαλλοντικών θεμάτων.
- Την εξέταση των περιβαλλοντικών ζητημάτων τόσο σε ατομική και συλλογική βάση όσο και σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Την κατανόηση και την ανάλυση όχι μόνο του άμεσου περιβάλλοντος αλλά και του ευρύτερου περιβάλλοντος με το οποίο άμεσα συνδέεται.
- Την ετοιμασία και επαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, έτσι ώστε να είναι έτοιμοι να αναλάβουν πρωτοβουλίες για προώθηση της Π.Ε. και της Αειφόρου Ανάπτυξης στις σχολικές τους μονάδες μέσα από διάφορες διαδικασίες.
- Την προώθηση σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σύγχρονων μεθοδολογικών και διδακτικών προσεγγίσεων, οι οποίες εναρμονισμένες στις ανάγκες της κυπριακής εκπαίδευσης, θα μπορούν να δώσουν στις σχολικές διαδικασίες

προσανατολισμούς τέτοιους, οι οποίοι να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του σχολείου του 21^{ου} αιώνα.

- Τη σύνδεση της τυπικής, άτυπης και μη-τυπικής εκπαίδευσης.
- Την παραγωγή και δημιουργία παιδαγωγικού και διδακτικού υλικού το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς με ποικίλους τρόπους, τόσο εντός όσο και εκτός των πλαισίων της σχολικής αίθουσας και θα ανταποκρίνεται στις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες της Κύπρου.

Την προώθηση της έρευνας στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης και στους διάφορους τομείς της Π.Ε., έτσι ώστε να αξιολογηθούν οι υφιστάμενες δράσεις για την Π.Ε., να διερευνηθούν οι ανάγκες σε σχέση με το θεσμό σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, έτσι ώστε να αναληφθούν τα διορθωτικά εκείνα μέτρα, αλλά και να προωθηθούν οι στρατηγικές και τεχνικές εκείνες που μπορούν να καταστήσουν το θεσμό αποτελεσματικό.

Την ανάπτυξη δικτυακών συνεργασιών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, ενίσχυση του διαλόγου και ανάπτυξη κοινών δράσεων για προώθηση της Π.Ε.

Την ανάδειξη τόσο του κοινωνικού χαρακτήρα του θεσμού, όσο και των δυναμικά ποιοτικών χαρακτηριστικών του με στόχο τη σύνδεση του σχολείου με τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας, και τη μεταφορά της εκπαιδευτικής και μαθησιακής πορείας πέρα και έξω από τη σχολική αίθουσα.

Την καθιέρωση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως χώρου πολύπλευρων δράσεων για την Π.Ε. και ως σημείου σύνδεσης του σχολείου και της μαθησιακής πορείας με το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον των μαθητών.

Την αξιοποίηση της γνώσης των τοπικών πληθυσμών και ενίσχυση της συνεργασίας με τις τοπικές κοινότητες με στόχο την ανάπτυξη προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης προσανατολισμένων στη δράση στην κοινότητα, όπως επίσης και την προώθηση δικτύων επικοινωνίας ανάμεσα στα σχολεία, στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και στην τοπική κοινότητα.

Την προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας με τους μη-κυβερνητικούς περιβαλλοντικούς οργανισμούς σε διάφορες δράσεις, όπως στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Αειφόρο Ανάπτυξη, την οργάνωση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με γνώμονα την Αειφορία, την οργάνωση κοινών περιβαλλοντικών εκδηλώσεων και συναντήσεων με στόχο την ανταλλαγή απόψεων και ενίσχυση του διαλόγου για προώθηση της εκπαίδευσης των διαφόρων ομάδων πληθυσμού.

Την ενίσχυση της συνεργασίας με τα διάφορα κρατικά τμήματα και υπηρεσίες, όπως επίσης και με οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι χειρίζονται θέματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και αειφόρου ανάπτυξης.

Θεμελιώδης στόχος του Στρατηγικού Σχεδιασμού για το περιβάλλον αποτελεί η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο θα έχει τις κατάλληλες δομές

και θα παρέχει τα εφόδια εκείνα τα οποία θα καταστήσουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, αλλά και τους συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία έτοιμους και ικανούς να ασχοληθούν αποτελεσματικά με το θεσμό, ούτως ώστε να συμβάλουν στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά «εγγράμματων» και δημοκρατικών πολιτών, οι οποίοι θα είναι σε θέση να αναλάβουν δράσεις και να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της αειφορίας.

4. Αρχές που διέπουν το Στρατηγικό Σχεδιασμό

Ο συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

Ενσωμάτωση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες με έμφαση:

- Στην κοινοτική δράση και αξιοποίηση του συνόλου των ομάδων πληθυσμού
- Στην ολιστική θεώρηση του περιβάλλοντος
- Στη διαθεματική προσέγγιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων
- Στην εφαρμογή του τρίπτυχου στην εκπαίδευση σχετικά- μέσα στο- για το- περιβάλλον
- Στην προώθηση οριζόντιων μοντέλων επικοινωνίας με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη
- Στη σύνδεση της τυπικής με τη μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση
- Στο «Άνοιγμα του Σχολείου στην Κοινότητα» και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και επιλογών που αυτή παρέχει
- Στην προσέγγιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με τα άμεσα ενδιαφέροντα, ανάγκες και εμπειρίες των μαθητών
- Στη δράση και συμμετοχή
- Το περιβάλλον ως κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας
- Το κοινό καθήκον όλων να διατηρήσουμε, να προστατεύσουμε και να βελτιώσουμε την ποιότητα του περιβάλλοντος και την ποιότητα ζωής μας
- Την αντιμετώπιση του περιβάλλοντος μέσα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα ως ενός συνόλου θεμάτων ιδιαίτερα πολύπλευρων, τα οποία διαμορφώνουν τον κοινό τόπο συνάντησης όλων των παραδοσιακών μαθημάτων, γι' αυτό και απαιτεί διαθεματική προσέγγιση
- Τη χρησιμοποίηση όλου του φάσματος των διαθέσιμων προσεγγίσεων και εργαλείων
- Τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και τη συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, φορείς και οργανισμούς, σε τοπικό, εθνικό, διεθνές επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να συνεισφέρουν στην υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής για την Π.Ε. και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Με βάση τα όσα αναφέρονται παραπάνω, το συγκεκριμένο προσχέδιο για το στρατηγικό σχέδιο δράσης για την Π.Ε. με επίκεντρο την Αειφόρο Ανάπτυξη περιλαμβάνει τις πιο κάτω δράσεις ανά τομείς:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ

Κεντρική δράση: Οργανωτικό πλαίσιο

Μέτρο υλοποίησης 1

Έχει ήδη συσταθεί Διατμηματική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους όλων των Διευθύνσεων και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Προεδρεύει της Επιτροπής αυτής ο Διευθυντής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ο οποίος αποτελεί και το συντονιστικό φορέα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για θέματα Π.Ε. Η επιτροπή αυτή προβαίνει σε εισηγήσεις προς την αρμόδια αρχή σε ό,τι αφορά στη χάραξη πολιτικής για θέματα Π.Ε., τον καταρτισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Μέτρο υλοποίησης 2

Σύσταση ομάδας ΠΕ και ΕΑΑ στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το οποίο αποτελεί το συντονιστικό φορέα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για τα θέματα της ΠΕ και της ΕΑΑ. Η ομάδα αποτελείται από 3 εκπαιδευτικούς σε πλήρη απόσπαση οι οποίοι έχουν και την ευθύνη λειτουργίας του ΚΠΕ Πεδουλά και μία εκπαιδευτικό κατά 3/5 αποσπασμένη στο Π.Ι. και 2/5 στη Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης. Η δημιουργία μόνιμης ομάδας ελέγχου υλοποίησης της Στρατηγικής θα προωθηθεί μέσα στα πλαίσια της αναδόμησης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για την οποία έχει διεξαχθεί ειδική μελέτη

Μέτρο υλοποίησης 3

Δημιουργία πλαισίου λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των προγραμμάτων Π.Ε. που υλοποιούνται στα σχολεία.

ΔΡΑΣΕΙΣ

Κεντρική Δράση: Αναλυτικό Πρόγραμμα

Μέτρο υλοποίησης 1

Διαθεματική και ολιστική διερεύνηση των περιβαλλοντικών θεμάτων, μέσω των Αναλυτικών Προγραμμάτων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης

ΔΡΑΣΕΙΣ

Κεντρική Δράση: Παιδαγωγικό Υλικό και Διδακτικά Μέσα

Μέτρο Υλοποίησης 1

Δημιουργία παιδαγωγικών και διδακτικών εργαλείων για την Π.Ε. και την Ε.Α. σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή που θα αφορούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Θα προωθηθεί η συνεργασία διαφόρων κρατικών τμημάτων και μη-κυβερνητικών οργανισμών που ασχολούνται με το θέμα.

Μέτρο υλοποίησης 2

Δημιουργία λογισμικών προγραμμάτων για την Π.Ε. και την Ε.Α.

ΔΡΑΣΕΙΣ

Μέτρο υλοποίησης 3

Δημιουργία τράπεζας δεδομένων για την Π.Ε. και την Ε.Α.

Κεντρική Δράση: Έρευνα-Αξιολόγηση

Μέτρο υλοποίησης 1
Διεξαγωγή έρευνας τόσο ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς όσο και ανάμεσα στους μαθητές για τη διάγνωση των αναγκών τους σε σχέση με την Π.Ε. και τη διερεύνηση των εμποδίων για προώθηση της Π.Ε. και της Ε.Α. σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Επίσης, προώθηση της έρευνας στην κατεύθυνση των διαδικασιών αφομοίωσης της γνώσης εκ μέρους των μαθητών, όπως επίσης και των εμποδίων στην αλλαγή των αντιλήψεων, αξιών και στάσεων που επηρεάζουν την περιβαλλοντική συμπεριφορά των ατόμων.
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 2
Προώθηση της έρευνας προς την κατεύθυνση της αξιολόγησης των προγραμμάτων Π.Ε και Ε.Α. που εφαρμόζονται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, καθώς επίσης των παιδαγωγικών εργαλείων που υπάρχουν.
Μέτρο υλοποίησης 3
Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σε σχέση με την επιμόρφωσή τους στην Π.Ε. και την Ε.Α., τους τρόπους ενσωμάτωσης της Π.Ε. στις σχολικές διαδικασίες και διάγνωση των αναγκών τους σε σχέση με το θεσμό.
Κεντρική Δράση: Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 1
Εφαρμογή προγραμμάτων, με βάση τα πορίσματα της πιο πάνω αξιολόγησης, ειδικής και συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας και πρακτικής της Π.Ε. και Ε.Α.
Μέτρο υλοποίησης 2
Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων επιμόρφωσης γενικότερα σε διάφορες ομάδες πληθυσμού (π.χ. γονείς).
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 3
Οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης για όλα τα στελέχη της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων (Διευθυντές, Επιθεωρητές)
Μέτρο υλοποίησης 4
Ετοιμασία ειδικού εκπαιδευτικού επιμορφωτικού προγράμματος που θα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση διαφόρων επαγγελματικών ομάδων σε διάφορα θέματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και αειφορικής ανάπτυξης.
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 5
Οργάνωση διεθνών συναντήσεων με θέμα την Π.Ε. και την Ε.Α. σε συνεργασία με ιδρύματα του εξωτερικού με στόχο τη μεταφορά της διεθνούς εμπειρίας στους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.
Κεντρική δράση: Νέες Τεχνολογίες και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
Μέτρο υλοποίησης 1
Προώθηση των νέων τεχνολογιών (πολυμέσα, ιστοσελίδες) στις σχολικές διαδικασίες για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής γνώσης, δεξιοτήτων, στάσεων και διαμόρφωσης υπεύθυνης περιβαλλοντικής συμπεριφοράς.
Μέτρο υλοποίησης 2
Δημιουργία ιστοσελίδων για την Π.Ε. στις διάφορες διευθύνσεις.
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 3
Προώθηση, μέσω των νέων τεχνολογιών, της δικτυακής συνεργασίας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο για την ανταλλαγή πληροφοριών, ανάπτυξη του διαλόγου σε θέματα Π.Ε.
ΔΡΑΣΕΙΣ

Κεντρική Δράση: Συνεργασία σε Τοπικό και Διεθνές Επίπεδο
Μέτρο υλοποίησης 1
Ανάπτυξη συνεργασιών με κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς για προώθηση σε διεπιστημονική βάση της Π.Ε. και της Ε.Α. σε εκπαιδευτικούς και μαθητές.
Μέτρο υλοποίησης 2
Ενίσχυση των διεθνών και διμερών συνεργασιών με στόχο την προώθηση της επιστημονικής έρευνας, την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.
Μέτρο υλοποίησης 3
Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων για την ανάπτυξη δράσεων στην Π.Ε.
ΔΡΑΣΕΙΣ
Κεντρική Δράση: Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Μέτρο υλοποίησης 1
Επέκταση των υφιστάμενων προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται στις διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης και σχεδιασμός και υλοποίηση νέων προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε εθνική βάση για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
ΔΡΑΣΕΙΣ
Μέτρο υλοποίησης 2
Αξιοποίηση της υπαίθρου ως βασικού μαθησιακού εργαλείου, μέσα από την προώθηση περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο ύπαιθρο (αξιοποίηση θερινών κατασκηνώσεων, προγραμμάτων Οργανισμού Νεολαίας κλπ)
Μέτρο υλοποίησης 3
Προώθηση και υλοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Προγραμμάτων Π.Ε. διακρατικών συνεργασιών.
ΔΡΑΣΕΙΣ
Κεντρική Δράση: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Μέτρο υλοποίησης
Δημιουργία και προώθηση δικτύου Κέντρων Π.Ε. ως χώρων πολύπλευρων δράσεων για την Π.Ε. (ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη ανεξάρτητη μελέτη σε σχέση με τη δημιουργία δικτύου Κ.Π.Ε. στην Κύπρο, όπου θα περιληφθεί το κόστος δημιουργίας).
ΔΡΑΣΕΙΣ
Κεντρική Δράση: Κτηριακή υποδομή
Μέτρο υλοποίησης
Προώθηση της περιβαλλοντικής διαχείρισης των σχολείων, όπως διαχείριση αποβλήτων, ανακύκλωση, θέματα ενέργειας, χρήση νερού, αντιστάθμιση του διοξειδίου του άνθρακα.. Σε πρώτη φάση θα επιχειρηθεί η σταδιακή εφαρμογή της περιβαλλοντικής διαχείρισης ενός σχολείου και ανάλογα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα επεκταθεί σε βάθος χρόνου και σε άλλα σχολεία

Οι δράσεις προβλέπεται να υλοποιηθούν σε πέντε χρόνια και καλύπτουν την περίοδο 2007-2012, με προβλεπόμενη ενδιάμεση αξιολόγηση τους, από τη χρονική περίοδο εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδιασμού.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. Ευρωπαϊκή Κοινότητα-Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η ιδέα της ίδρυσης και λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) συνδέεται άμεσα με την εμφάνιση και την καθιέρωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών συστημάτων των διαφόρων χωρών, τις δεκαετίες του 1970 και 1980. Μέσα από τις διεθνείς διασκέψεις, Τιφλίδα (1977), Μόσχα (1987), στις οποίες θεμελιώθηκε το θεωρητικό πλαίσιο του θεσμού, επισημαίνεται η ανάγκη της λειτουργίας Κ.Π.Ε., τα οποία ως χώροι πολύπλευρων δράσεων θα συμβάλουν στην εκπαίδευση του συνόλου των ομάδων πληθυσμού με γνώμονα την ανάπτυξη του αισθήματος της κοινής ευθύνης και την ανάπτυξη δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους μέσα από την ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος.

Η σημασία της λειτουργίας Κ.Π.Ε. με βάση τις ανάγκες της κάθε χώρας ενισχύθηκε τη δεκαετία του 1990 με τη θεμελίωση της «Βιώσιμης Ανάπτυξης» ως κεντρικής έννοιας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Στην «Agenda 21» της παγκόσμιας συνδιάσκεψης του Ρίο (1992), η οποία αποτελεί ένα οικουμενικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον και στο 5^ο πρόγραμμα δράσης με τίτλο «ΣΤΟΧΟΣ Η ΑΕΙΦΟΡΙΑ» (1993), το οποίο αποτελεί σημείο καμπής για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προσδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην ανάγκη ίδρυσης εκπαιδευτικών χώρων, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία, στοχεύοντας στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων και ενεργών πολιτών. Η «δράση στην κοινότητα», η αξιοποίηση των άμεσων εμπειριών των μαθητών, η βιωματική και εμπειρική τους ενασχόληση με τα προβλήματα του περιβάλλοντός τους, η σύνδεση του σχολικού προγράμματος με το περιβάλλον στο πλαίσιο της ολιστικής θεώρησής του, παράλληλα με την προώθηση της έρευνας σε θέματα περιβάλλοντος, ανάπτυξης περιβαλλοντικών προγραμμάτων και διδακτικού υλικού σε θέματα Π.Ε., επιμόρφωσης και κατάρτισης των διαφόρων ομάδων πληθυσμού, προώθησης της διεθνούς και περιφερειακής συνεργασίας, αποτελούν βασικές αρχές και πεδία ενασχόλησης των Κ.Π.Ε., που τα καθιστούν αναγκαία για την προώθηση της Π.Ε. τόσο στην τυπική όσο και στην άτυπη εκπαίδευση.

Ενδεικτικό παράδειγμα χώρας, η οποία έθεσε στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών της πρωτοβουλιών την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, δίνοντας παράλληλα έμφαση στη δημιουργία δικτύου Κ.Π.Ε., αποτελεί η Ελλάδα η οποία, από το 1990 με το Νόμο 1892/90, θεσμοθετεί επίσημα την Π.Ε. στο εκπαιδευτικό της σύστημα και προβλέπει την ίδρυση Κ.Π.Ε., κάνοντας αναφορά στους σκοπούς, στόχους, δραστηριότητες, υποδομή και τρόπο στελέχωσης των Κ.Π.Ε. Ο νόμος αυτός αποτέλεσε την απαρχή μιας σειράς νόμων για τη λειτουργία των Κ.Π.Ε., όπως επίσης και για τη δημιουργία από το ίδιο το ΥΠΕΠΘ αυτόνομου συντονιστικού φορέα για το περιβάλλον, ο οποίος έχει τόσο την ευθύνη της λειτουργίας των Κ.Π.Ε. όσο και την ευθύνη της άμεσης αποδοτικότερης εφαρμογής της Π.Ε. σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες όλης της χώρας.

Με βάση το παράδειγμα της Ελλάδας, όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες αρχές για την ίδρυση των Κ.Π.Ε., του 5^{ου} προγράμματος δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, το οποίο εκδόθηκε το 1992 και είναι βασισμένο στη Σύσταση των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Recommendation No (91) 8), προχώρησαν στη δημιουργία Κ.Π.Ε. με βάση τις ιδιαίτερες εθνικές τους ανάγκες και λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο λειτουργίας των Κ.Π.Ε. στα δικά τους εθνικά πλαίσια. Για παράδειγμα, η Ιταλία δημιούργησε Κ.Π.Ε., τα οποία ονόμασε Κέντρα Βιωματικού Χαρακτήρα, τα οποία έχουν το χαρακτήρα ενός ανεπίσημου σχολείου για την Π.Ε. και τα Κέντρα Περιφερειακού Συντονισμού, τα οποία έχουν στόχο να συνδέουν την κοινότητα με το σχολείο, προωθώντας από κοινού δράσεις για την Π.Ε. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, υπάρχουν τα «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αστικού Τύπου», τα οποία επικεντρώνουν τις δράσεις τους σε περιβαλλοντικά ζητήματα αστικών περιοχών και τα «Κέντρα Περιφερειακού Τύπου», τα οποία βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές και λειτουργούν σε συνεργασία με την τοπική κοινότητα.

Το 6^ο πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Περιβάλλον 2010: Το μέλλον μας η επιλογή μας», πέρα από το γεγονός ότι δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ίδρυση των Κ.Π.Ε., κάνει ειδική αναφορά στις νέες χώρες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφερόμενο και στην Κύπρο. Στην αναφορά αυτή επισημαίνει την ανάγκη, οι νέες υπό ένταξη χώρες από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, η Μάλτα και η Κύπρος, να συμμορφωθούν με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και να προωθήσουν την ανάληψη δράσης σε όλα τα επίπεδα για την προστασία του περιβάλλοντος και διασφάλιση της βιωσιμότητας (Ε.Ε., 2001:11).

Η υιοθέτηση από την Κύπρο της Στρατηγικής για την Εκπαίδευση στην Ευρώπη, αποτελεί ένδειξη της αναγνώρισης για θεμελίωση της Π.Ε. και της Εκπαίδευσης για την Αειφορία σε ένα οργανωμένο πλαίσιο, το οποίο θα στηρίζεται σε ένα μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και θα λαμβάνει υπόψη τις κατευθύνσεις και τους προσανατολισμούς που η ΕΕ υποδεικνύει, για θέματα Εκπαίδευσης, Περιβάλλοντος και Αειφορίας, σε όλες τις χώρες-μέλη της.

Με βάση τα πιο πάνω, η θεσμοθέτηση της Π.Ε. και της Εκπαίδευσης για την Αειφορία στον τόπο μας, όπως επίσης και η ανάπτυξη δομών και θεσμικών οργάνων, τα οποία θα συμβάλουν στην καθιέρωση του θεσμού στο σύνολο των εκπαιδευτικών βαθμίδων, θεωρείται επιβεβλημένη, προκειμένου να εναρμονιστούμε με το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Η προσπάθεια αυτή προϋποθέτει τη δημιουργία και στήριξη των Κ.Π.Ε.

2. Βασικό Πλαίσιο Αρχών Ίδρυσης και Λειτουργίας Κ.Π.Ε.

Δεδομένου ότι η έννοια των περιβαλλοντικών κέντρων συνιστά ένα πολύ ευρύ όρο και καλύπτει μια μεγάλη ποικιλία κέντρων έξω από το σχολείο όπως:

- Τα Κέντρα μελέτης της φύσης
- Τα Κέντρα αστικού περιβάλλοντος
- Τα περιβαλλοντικά εργαστήρια
- Τα Κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης και πληροφόρησης
- Τα Κέντρα περιβαλλοντικών μελετών
- Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης,

είναι ιδιαίτερα σημαντικό και βασικό για το πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα οποία συνιστούν συγκεκριμένη κατηγορία περιβαλλοντικών Κέντρων, να καθοριστεί το βασικό πλαίσιο των αρχών τους, το οποίο θα τα διακρίνει από τα υπόλοιπα περιβαλλοντικά κέντρα, ενώ συνάμα θα αποτελέσει το βασικό θεωρητικό πλαίσιο για το πεδίο δραστηριοποίησης και ενασχόλησής τους.

Με βάση τα παραπάνω, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης πρέπει να στηρίζονται στις βασικές αρχές της Π.Ε., όπως αυτές συμφωνήθηκαν μέσα από τη Σύνοδο των Υπουργών Παιδείας της Ευρώπης το (1988, 1992), το 5ο κοινοτικό πλαίσιο δράσης «Στόχος η Αειφορία», την Agenda 21 (1992), το 6ο σχέδιο δράσης για το περιβάλλον:2004-2010, και τη Στρατηγική για την «Εκπαίδευση και την Αειφορία στην Ευρώπη» 2005, οι οποίες συνοψίζονται:

- Στη διαθεματική προσέγγιση
- Στην ολιστική αντιμετώπιση του περιβάλλοντος
- Στην ενίσχυση της δράσης και της συμμετοχής
- Στη σύνδεση του σχολείου με την κοινότητα
- Στην αξιοποίηση της γνώσης των τοπικών γηγενών πληθυσμών και στην ενεργό εμπλοκή τους στις εκπαιδευτικές-περιβαλλοντικές δραστηριότητες
- Στην προώθηση παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών διαδικασιών, οι οποίες θα δίνουν στη μάθηση ένα φιλελεύθερο και δημοκρατικό χαρακτήρα
- Στην αξιοποίηση των άμεσων βιωματικών εμπειριών των μαθητών
- Στη διαμόρφωση του ενεργά περιβαλλοντικού πολίτη
- Στη δημιουργία ενός «οικολογικοποιημένου» Αναλυτικού Προγράμματος.

Με βάση τις παραπάνω αρχές, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καθίστανται χώροι πολύπλευρων δράσεων για προώθηση και αποτελεσματική ενσωμάτωση της Π.Ε. σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης. Βασικοί άξονες επικέντρωσής τους είναι:

- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και για διάφορες ομάδες πληθυσμού
- Η σύνδεση των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με το σχολείο και κυρίως με το Αναλυτικό Πρόγραμμα στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης
- Η παραγωγή παιδαγωγικού υλικού για την Π.Ε. το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στα πλαίσια των σχολικών μονάδων
- Η επιμόρφωση εκπαιδευτικών και διάφορων ομάδων πληθυσμού
- Η ανάπτυξη της έρευνας σε θέματα Π.Ε. και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Η συνεργασία με την τοπική κοινότητα στην οποία βρίσκονται τα Κέντρα και η αξιοποίησή της ως χώρου περιβαλλοντικής δραστηριοποίησης και δράσης
- Συνεργασία με αντίστοιχα Κέντρα του εξωτερικού και άλλους οργανισμούς (πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, περιβαλλοντικούς οργανισμούς) για προώθηση της Π.Ε. και Αειφορίας σε όλα τα πεδία της κοινωνικής ζωής
- Η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας σε διεθνές και διακρατικό επίπεδο με γνώμονα την Εκπαίδευση για την Αειφορία
- Ο Σχεδιασμός και η προώθηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Εκπαίδευσης για την Αειφορία που θα αφορούν όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες
- Η συνεργασία με κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης θεώρησης των περιβαλλοντικών θεμάτων.

3. Βασική Συλλογιστική για τη Δημιουργία Δικτύου Κ.Π.Ε στην Κύπρο

Η δημιουργία του δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στηρίζεται στη βασική συλλογιστική ότι αυτά θα οργανωθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να συνδεθούν άμεσα με τη σχολική πραγματικότητα όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων του τόπου μας. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται ότι αυτά, πέρα από το γεγονός ότι θα αποτελέσουν τους βασικούς φορείς προώθησης της Π.Ε. στον τόπο μας, αφού θα αναπτύξουν πολύπλευρες δράσεις σε σχέση με το θεσμό, θα αποτελούν συνάμα «πράσινα σχολεία», τα οποία θα δίνουν την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, να ασχοληθούν διαθεματικά με διάφορα θέματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, αξιοποιώντας παράλληλα τους μαθησιακούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος, μέσα από την προώθηση εναλλακτικών μορφών μάθησης, μέσα από τις μελέτες πεδίου και την εκπαίδευση έξω από το σχολείο, στην οποία το ίδιο το περιβάλλον αποτελεί βασική πηγή και χώρο μάθησης.

Η δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου διέπεται από μια βασική φιλοσοφία: Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης τα οποία θα δημιουργηθούν, δεν θα ιδρυθούν για να εξυπηρετούν μόνο τις ανάγκες των σχολείων της Επαρχίας στην οποία θα δημιουργηθούν, αλλά θα είναι Κέντρα για όλα τα σχολεία της Κύπρου. Άλλωστε, το παράδειγμα της Λεμύθου έχει δείξει ότι τέτοιου είδους Κέντρα, επειδή διέπονται από μια ποικιλία προγραμμάτων και προσφέρουν μονοήμερα, πολυήμερα και ολοήμερα προγράμματα, μπορούν να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του συνόλου των σχολείων του τόπου, ανεξαρτήτως της Επαρχίας στην οποία βρίσκονται. Το συγκεκριμένο δίκτυο δεν στηρίζεται στη συλλογιστική ένα Κ.Π.Ε. σε κάθε Επαρχία, αλλά στην τήρηση των βασικών κριτηρίων για την ίδρυση και λειτουργία τους, με κύριο σημείο επικέντρωσης τη δυνατότητα των πεδίων περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος της κάθε περιοχής να συνδεθούν κατάλληλα με το Α.Π. (και σε μεταγενέστερο στάδιο με το «πράσινο Αναλυτικό Πρόγραμμα» το οποίο θα δημιουργηθεί ενιαιοποιημένα για το σύνολο των εκπαιδευτικών βαθμίδων) και να αξιοποιηθούν από το σύνολο των βαθμίδων της Εκπαίδευσης.

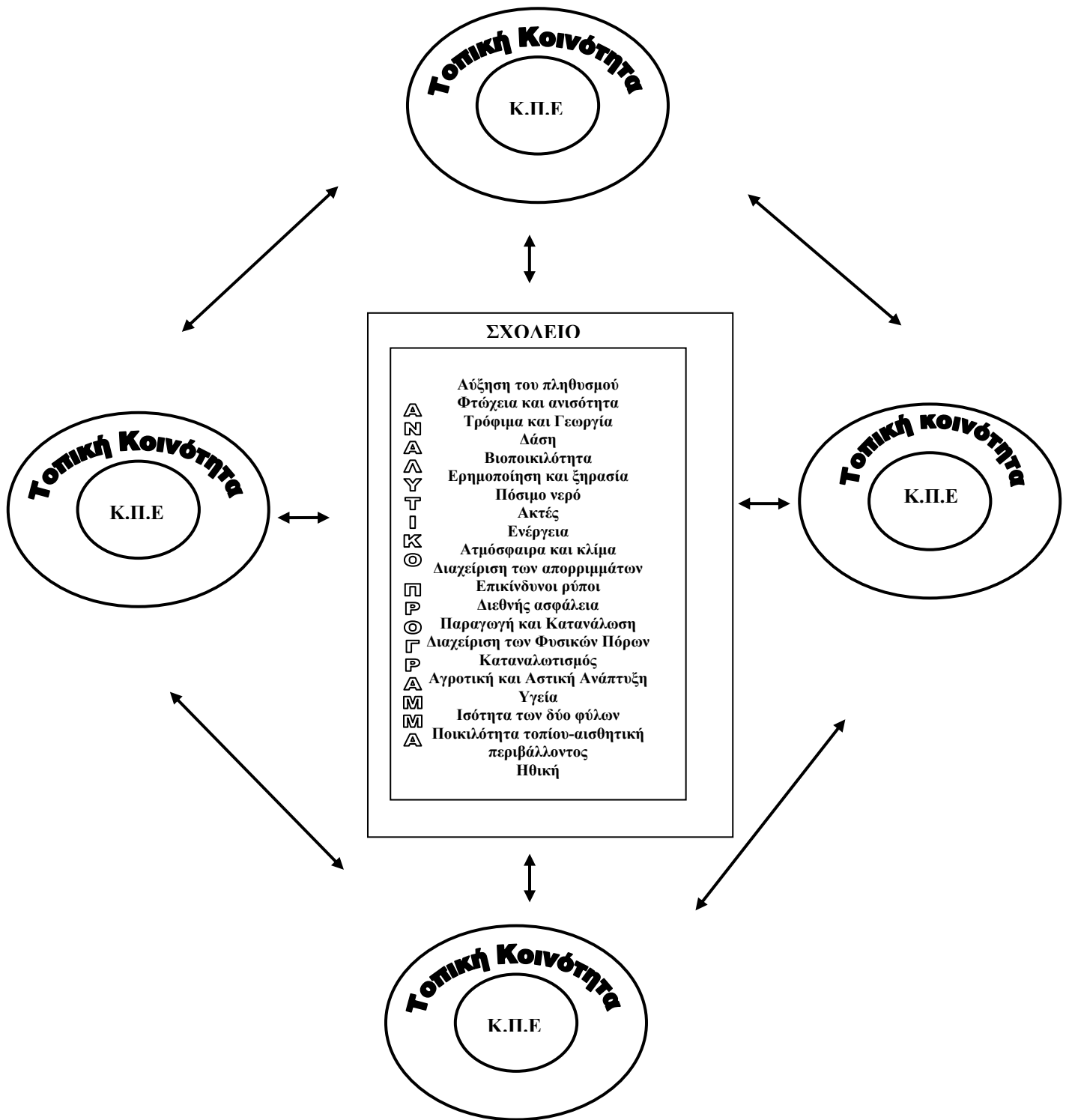
Τα Κέντρα, που θα αποτελέσουν μέρος του δικτύου αυτού, θα λειτουργούν συνεργατικά και με τρόπο που να παρέχουν τη δυνατότητα στα διάφορα σχολεία να συμμετέχουν, σε ετήσια βάση σε ένα από τα προγράμματα του κάθε Κ.Π.Ε. που ανήκει στο δίκτυο. Θα μπορούσε, μάλιστα, να εξεταστεί το ενδεχόμενο, ώστε τα προγράμματα των Κέντρων αυτών να μην είναι προαιρετικά, αλλά να συνδεθούν επίσημα με το σχολικό πρόγραμμα, ώστε το σύνολο των μαθητών να έχει την ευκαιρία να περάσει μέσα από τέτοιου είδους προγράμματα.

Επίσης, σημειώνεται ότι τα Κέντρα αυτά αφορούν το σύνολο των βαθμίδων εκπαίδευσης και τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα θα είναι τέτοια ώστε να ανταποκρίνονται στα πλαίσια της ενιαίας εκπαίδευσης, προσαρμοζόμενα κάθε φορά στις ανάγκες, στο ηλικιακό επίπεδο και στις ιδιαιτερότητες της κάθε ομάδας. Γι' αυτό ακριβώς, τα Κ.Π.Ε. θα πρέπει να στελεχωθούν από εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, οι οποίοι θα έχουν εξειδίκευση στην Π.Ε.

Επιπλέον, σημαντικό στοιχείο για τη δυνατότητα ίδρυσης και επιτυχούς ανάπτυξης της πιο πάνω συλλογιστικής είναι η δυνατότητα της τοπικής κοινότητας να συνδεθεί με τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς των Προγραμμάτων του Κέντρου, με τρόπο που το περιβάλλον να αντιμετωπίζεται ολιστικά (πολιτιστικό, κοινωνικό, φυσικό, τεχνολογικό, οικονομικό), με βάση τις βασικές αρχές της εκπαίδευσης για την αειφορία, οι οποίες στηρίζονται στην ενεργό εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων (μουσεία, πολιτιστικά μνημεία, παραδοσιακά εργαστήρια) με στόχο τη διαμόρφωση ενεργά περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών.

Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας ανάλογων δικτύων Κ.Π.Ε. του εξωτερικού, σημειώνεται ότι η δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου Κ.Π.Ε. στην Κύπρο, λόγω του κόστους συντήρησης τέτοιων Κέντρων, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 5 ή 6 Κέντρα. Η επιλογή των περιοχών δημιουργίας τους συνδέεται άμεσα με τα κριτήρια που τέθηκαν παραπάνω αλλά και με την περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της περιοχής, που θα επιτρέψει στις διάφορες ομάδες να προσεγγίσουν το περιβάλλον σφαιρικά (φυσικό, πολιτιστικό, κοινωνικό, οικονομικό, δομημένο), ακολουθώντας το πλαίσιο αρχών της Π.Ε.

Στο σχεδιάγραμμα της επόμενης σελίδας παρουσιάζεται η συλλογιστική της λειτουργίας του δικτύου Κ.Π.Ε. στην Κύπρο.

Σχεδιάγραμμα 1: Λειτουργία Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με το πιο πάνω σχεδιάγραμμα, τα Κ.Π.Ε. πρόκειται να λειτουργήσουν ως «πράσινα σχολεία». Αυτά θα δώσουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές να προσεγγίσουν διάφορα θέματα

περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, μέσα από μονοήμερα και πολυήμερα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα οποία θα δημιουργηθούν σε κάθε Κ.Π.Ε., που θα λειτουργεί με βάση τις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες της περιοχής του. Τα Κέντρα αυτά θα βρίσκονται σε συνεργασία και αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, επιδιώκοντας, χωρίς την αλληλοεπικάλυψη τους, να καλύψουν το σύνολο των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών πεδίων του τόπου μας, στα πλαίσια μιας σφαιρικής αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών θεμάτων,

Τα θέματα τα οποία μπορούν να προσεγγίσουν οι διάφορες ομάδες μαθητών και εκπαιδευτικών, τόσο μέσα από το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα του σχολείου, όσο και μέσα από το «πράσινο Αναλυτικό Πρόγραμμα», το οποίο θα δημιουργηθεί ενιαία για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, λαμβάνοντας όμως υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες της κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας, αφορά σε θέματα σύγχρονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, προσανατολισμένα στη βιώσιμη ανάπτυξη, οι γενικές κατηγορίες των οποίων έχουν καθορισθεί από την Υπερ (το παράρτημα της Unesco για το περιβάλλον) και παρουσιάζονται στο πιο πάνω σχεδιάγραμμα.

Σημαντικό στοιχείο της λειτουργίας του δικτύου αποτελεί το γεγονός ότι οι ίδιες οι κοινότητες θα έχουν ενεργό ρόλο, ως πεδία μελέτης στη λειτουργία των προγραμμάτων του κάθε Κ.Π.Ε. που θα δημιουργηθεί σε κάθε μία από αυτή. Μουσεία, Οινοποιεία, μνημεία φυσικής κληρονομιάς, μοναστήρια, εκκλησίες, παραδοσιακές τέχνες θα δώσουν τη δυνατότητα στις διάφορες ομάδες να εξετάσουν το περιβάλλον στην ολιστική του διάσταση, και όχι περιορίζοντάς το μόνο στις φυσικές του διαστάσεις.

Τέλος, τα Κ.Π.Ε. θα είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις σχολικές μονάδες, αφού μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων Π.Ε., οι ομάδες θα έχουν τη δυνατότητα συνέχισης και επέκτασης των περιβαλλοντικών θεμάτων, με τα οποία ασχολήθηκαν στα Κ.Π.Ε., μέσα στις σχολικές τους μονάδες, σε ένα πλαίσιο διαθεματικής διερεύνησης των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

4. Κριτήρια Ίδρυσης και Λειτουργίας Κ.Π.Ε.

Η ίδρυση των Κ.Π.Ε. σε διάφορες περιοχές απαιτεί το συνυπολογισμό κάποιων βασικών κριτηρίων, τα οποία, πέρα από την ίδρυσή τους, θα διασφαλίζουν τη βιωσιμότητά τους. Τα έξι βασικά κριτήρια (που παρουσιάζονται αναλυτικά στις παραγράφους που ακολουθούν) για την επιλογή των χώρων ίδρυσης των Κ.Π.Ε. είναι απόρροια:

- του βασικού θεσμικού πλαισίου που ισχύει για την ίδρυση Κ.Π.Ε. στην Ελλάδα
- των βασικών κριτηρίων που ισχύουν στο σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο χειρίζεται το Τμήμα Δασών και στο οποίο περιλαμβάνεται η χρηματοδότηση Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης ή Εκπαίδευσης στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων
- των βασικών υποδείξεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέσα από το 6^ο Πρόγραμμα Δράσης
- του βασικού θεσμικού πλαισίου που πρέπει να ισχύσει για την Π.Ε. μέσα από την επίσημη εκπαίδευση, όπως αυτό καθορίζεται μέσα από τα επίσημα κείμενα και διακηρύξεις για την Π.Ε., με έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη ή αλλιώς εκπαίδευση για την αειφορία
- των κατευθύνσεων της Στρατηγικής για την «Εκπαίδευση για την Αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη: 2005-2015» μέσα από την οποία καθορίζονται συγκεκριμένοι άξονες, που οι χώρες-μέλη καλούνται να ενσωματώσουν στους σχεδιασμούς τους προκειμένου να προωθήσουν τη μη-τυπική εκπαίδευση, συνδέοντάς την παράλληλα με τη σχολική μονάδα.

Οι ιδιαιτερότητες της κυπριακής εκπαίδευσης, όπως επίσης και η δυνατότητα όχι μόνο για τη δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου στον τόπο μας αλλά κυρίως για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της

λειτουργικότητάς του (μετά την ολοκλήρωση της δημιουργίας του), λήφθηκαν, επίσης, σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση των έξι πιο κάτω κριτηρίων:

- *Η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της περιοχής και η δυνατότητα αξιοποίησης του περιβάλλοντος στην ολιστική του διάσταση*
- *Η στήριξη από την τοπική κοινότητα*
- *Η ύπαρξη αξιοποιήσιμων κτηριακών υποδομών*
- *Η ευκολία πρόσβασής στα Κ.Π.Ε.*
- *Οι δυνατότητες στελέχωσής των Κ.Π.Ε.*
- *Η μεταξύ τους απόσταση*

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των 6 κριτηρίων:

4.1 Η περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της περιοχής και η αξιοποίηση του περιβάλλοντος στην ολιστική του διάσταση

Η επιλογή της περιοχής ίδρυσης Κ.Π.Ε. θα πρέπει να γίνει με γνώμονα την ιδιαιτερότητα των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής και τη δυνατότητα αξιοποίησης του περιβάλλοντος στην ολιστική του διάσταση (φυσικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, οικονομικά στοιχεία της κάθε περιοχής). Επιπλέον, για τη δημιουργία δικτύου Κ.Π.Ε. πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το κάθε Κέντρο θα πρέπει να εξυπηρετεί διαφορετικά οικοσυστήματα, ώστε αφενός τα Κέντρα να λειτουργούν δικτυακά και συνεργατικά, και αφετέρου να δίνουν στο μαθητή τη δυνατότητα να έλθει, μέσα από τη δικτύωση των Κέντρων, σε επαφή με τα διάφορα περιβάλλοντα του τόπου του.

4.2 Η στήριξη από την τοπική κοινότητα

Βασικό κριτήριο για την ίδρυση ενός Κ.Π.Ε. είναι η διάθεση και η πρόθεση της τοπικής κοινότητας να στηρίξει με διάφορους τρόπους τη λειτουργία ενός Κ.Π.Ε. στην περιοχή της. Η στήριξη της ίδρυσης ενός Κ.Π.Ε. από μια τοπική κοινότητα, περιλαμβάνει την παροχή κτηριακών εγκαταστάσεων, τη συντήρηση, καθώς, επίσης, και τη συνεργασία αυτής με τα Κ.Π.Ε. για υλοποίηση εκπαιδευτικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων, μέσω των οποίων θα αξιοποιηθούν και θα αναδειχθούν σημαντικά στοιχεία και χώροι της τοπικής κοινότητας (μουσεία, πολιτιστικά μνημεία, τοπικές βιομηχανίες, παραδοσιακά εργαστήρια κ.λ.π.). Απαιτείται η υπογραφή σχετικών συμβάσεων συνεργασίας με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και την Τοπική Κοινότητα. Ήδη έχει ετοιμασθεί προσύμφωνο συνεργασίας με τις κοινότητες, οι οποίες έχουν συμπεριληφθεί στην εισηγητική πρόταση για την ίδρυση και λειτουργία Κ.Π.Ε. σε αυτές, ώστε να υπάρξει η προκαταρκτική δέσμευσή τους ότι θα στηρίζουν ουσιαστικά την προσπάθεια αυτή (Βλ. Παράρτημα 7, προσχέδιο συνεργασίας).

4.3 Η ύπαρξη αξιοποιήσιμων κτηριακών υποδομών

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μπορούν να ιδρυθούν σε σχολικά κτήρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, τα οποία είναι διαθέσιμα και η κτηριακή τους υποδομή κρίνεται κατάλληλη για τη στέγαση ενός Κ.Π.Ε. Επιπλέον, για τη στέγαση των Κ.Π.Ε. μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαθέσιμοι άλλοι χώροι, όπως Κέντρα Νεότητας, δημοτικοί ή κοινοτικοί χώροι. Για τη λειτουργία των Κ.Π.Ε. σε εγκαταστάσεις άλλων φορέων εκτός του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, θα πρέπει να υπογράφεται σχετική σύμβαση μεταξύ των συμβαλλομένων φορέων που αφορά την άδεια χρήσης των εγκαταστάσεων στους προσφερόμενους χώρους, όπως επίσης και άλλες υποχρεώσεις των συμβαλλομένων φορέων, (χρηματοδότηση, παροχή τεχνικού και τεχνολογικού εξοπλισμού κ.τ.λ.). Η επιλογή του κτηριακού συγκροτήματος για την ίδρυση ενός Κ.Π.Ε. συνδέεται άμεσα με τον τύπο του Κέντρου (αστικού τύπου ή

περιφερειακού). Επιπλέον, σε σχέση με τις κτηριακές υποδομές θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η χωρητικότητα των κτηριακών υποδομών και η δυνατότητά τους να φιλοξενήσουν όλους τους χώρους του Κέντρου στον ίδιο χώρο ως ενιαίο συγκρότημα.

A) Τα αστικού τύπου Κ.Π.Ε. είναι τα Κέντρα τα οποία δημιουργούνται σε αστικές περιοχές και επικεντρώνονται στη εξέταση περιβαλλοντικών προβλημάτων των αστικών περιοχών. Το πλαίσιο λειτουργίας τους βασίζεται κυρίως σε μονοήμερα προγράμματα. Για την ίδρυση τέτοιων Κέντρων απαιτείται κτηριακή υποδομή, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει:

- Αίθουσες διδασκαλίας
- Εργαστήριο Υπολογιστών
- Εργαστήριο Οικολογίας
- Αίθουσα προβολών
- Εκθεσιακό χώρο
- Αίθουσα δημιουργικής απασχόλησης
- Βιβλιοθήκη
- Γραφείο εκπαιδευτικών και γραμματειακής στήριξης
- Αποθήκη

B) Τα περιφερειακού τύπου Κ.Π.Ε. είναι τα Κέντρα τα οποία δημιουργούνται σε απομακρυσμένες περιοχές και πέρα από την οργάνωση μονοήμερων προγραμμάτων προσφέρουν και πολυήμερα προγράμματα Π.Ε. Η κτηριακή υποδομή που απαιτείται για τη δημιουργία Κ.Π.Ε. περιφερειακού τύπου είναι:

- Αίθουσα διαλέξεων-προβολών
- Αίθουσα δημιουργικής απασχόλησης
- Εργαστήριο Οικολογίας
- Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών
- Ξενώνες
- Εστιατόριο
- Κουζίνα
- Γραφεία προσωπικού
- Γραφείο γραμματειακής στήριξης
- Βιβλιοθήκη

Σημαντικό, επίσης, στοιχείο είναι οι αισθητικές παρεμβάσεις στο κτήριο και στο γύρω χώρο, ώστε τα Κ.Π.Ε. να λειτουργούν ως μοντέλα εφαρμογής μεθόδων εξοικονόμησης πρώτων υλών και φυσικών πόρων, καθώς και προστασίας του περιβάλλοντος. Τέτοιες παρεμβάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν τη δημιουργία θερμοκηπίων, βιολογικών καλλιεργειών, λιπασματοποίησης, κήπο, εναλλακτικές μορφές οικοτουρισμού, στοιχεία από την παράδοση και τη λαογραφία συνδεδεμένα με το περιβάλλον της περιοχής, παρατηρητήριο.

4.4 Η απόσταση μεταξύ των Κ.Π.Ε.

Η δημιουργία των Κ.Π.Ε. πρέπει να λαμβάνει υπόψη την απόσταση που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στα Κ.Π.Ε., ώστε να μην τίθεται σε άμεσο κίνδυνο η βιωσιμότητά τους. Συγκεκριμένα στο σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης που τέθηκε σε εφαρμογή τη χρονιά 2004-2005 από το Τμήμα Δασών τίθεται ως κριτήριο να μην ιδρύονται Κέντρα σε απόσταση μικρότερη των 20 χιλιομέτρων.

4.5 Η ευκολία πρόσβασης στα Κ.Π.Ε.

Βασικό κριτήριο για την επιλογή της περιοχής, στην οποία θα ιδρυθούν τα Κ.Π.Ε., αποτελεί η ασφαλής πρόσβαση και η έγκαιρη μετάβαση στην περιοχή. Αυτό αποτελεί σημαντικό κριτήριο για τη δυνατότητα μετάβασης των ομάδων στο συγκεκριμένο χώρο, όπως επίσης και βασικό κριτήριο για τη δυνατότητα

στελέχωσης των Κέντρων. Επιπλέον, και σε σχέση με την προσβασιμότητα της συγκεκριμένης περιοχής είναι απαραίτητο να υπάρχουν κοντά σε αυτήν οι δημόσιες υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, όπως ιατρείο, αστυνομία ή να υπάρχει η δυνατότητα εύκολης και γρήγορης πρόσβασης σε αυτές.

4.6 Οι δυνατότητες στελέχωσης των Κ.Π.Ε.

Η ίδρυση των Κέντρων σε συγκεκριμένες περιοχές πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα στελέχωσης του Κ.Π.Ε. από το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, η επιλογή των περιοχών για την ίδρυση των Κ.Π.Ε. θα πρέπει να λάβει υπόψη την προσβασιμότητα της κάθε περιοχής και τις δυνατότητες που παρέχει στο εκπαιδευτικό προσωπικό και άλλο προσωπικό που πρόκειται να στελεχωσει το Κέντρο.

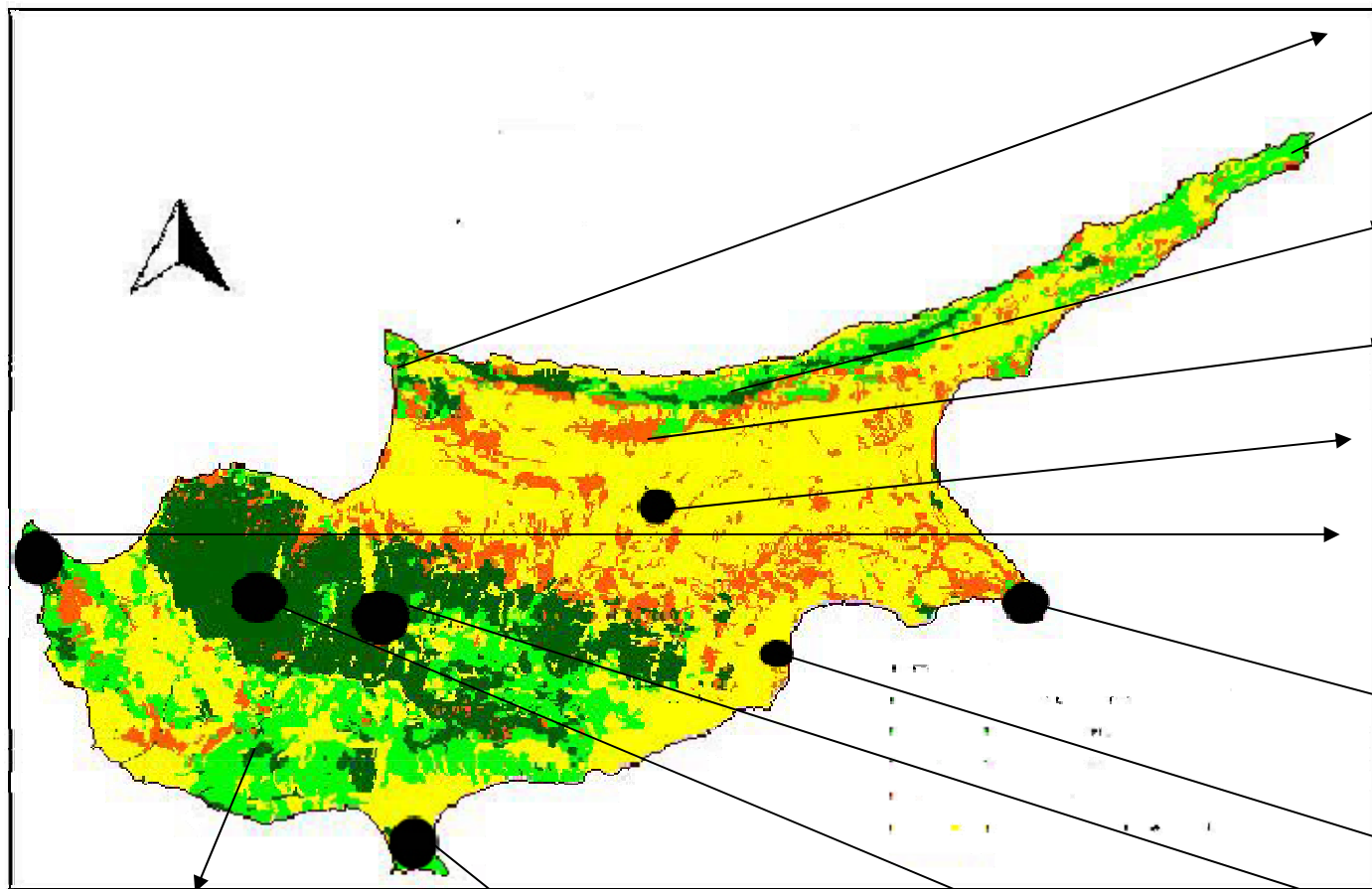
5. Περιοχές Ιδιαίτερου Περιβαλλοντικού Ενδιαφέροντος στην Κύπρο

Η Κύπρος βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και είναι προικισμένη με πλούσια χλωρίδα και πανίδα, με στοιχεία από όλες τις ηπείρους με τις οποίες γειτνιάζει. Η απομόνωσή της ως νησιού, συνέβαλε στην εξέλιξη πολλών ενδημικών φυτών και στην παρουσία πολλών πτηνών, θηλαστικών και ερπετών. Η γεωμορφολογία του νησιού επέτρεψε την ανάπτυξη ενός ποικιλόμορφου οικοσυστήματος, πράγμα που καθιστά ολόκληρο το νησί, ένα ιδιαίτερα σημαντικό πεδίο περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Όπως φαίνεται στο Χάρτη 1 (σελ. 22), η Κύπρος στην ολόκληρότητά της αποτελείται από πολύ σημαντικά πεδία, τα οποία όμως δυστυχώς αν και έχουν αναγνωριστεί ως ιδιαίτερα πεδία περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, εν τούτοις μόνο οι περιοχές της ελεύθερης Κύπρου² έχουν κατοχυρωθεί με διεθνείς συμβάσεις, εξαιτίας κυρίως της συνεχιζόμενης κατοχής του νησιού μας.

² Ο συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός του δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης περιορίστηκε στη δημιουργία δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην ελεύθερη Κύπρο (βλ. Χάρτη 2, σελ.41α), παρά το γεγονός ότι σε ένα μελλοντικό στάδιο θα μπορούσαν τα περιβαλλοντικά θέματα να αποτελέσουν αντικείμενο συνεργασίας και συναδέλφωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, ελπίζοντας ότι, στα πλαίσια μιας επανενωμένης Κύπρου το δίκτυο αυτό θα μπορούσε να επεκταθεί και να καλύψει όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Σημαντικές Περιοχές της Κύπρου για το Περιβάλλον (Χάρτης 1)

<p>Ακρωτήριο Κορμακίτης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική περιοχή για Κυπριακή Τουλίπα
<p>Ακρωτήριο Απόστολος Ανδρέας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵
<p>Περιοχή Αλακάτι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Παραλία εκκόλαψης Πράσινης Χελώνας⁶
<p>Οροσειρά Πενταδακτύλου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵
<p>Αθαλάσσα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εθνικό Δασικό Πάρκο² • Σημαντικό Περιαστικό Δάσος
<p>Ακάμας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προτεινόμενο Εθνικό Πάρκο² • Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Παραλία εκκόλαψης Πράσινης Χελώνας⁶ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵
<p>Κάβο Γκρέκο</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εθνικό Δασικό Πάρκο² • Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵
<p>Αλυκή Λάρνακας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιοχή Ραμσάρ⁴ • Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵

<p>Κοιλιάδες Διαρίζου - Ξερού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιοχές Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵
--

<p>Χερσόνησος Ακρωτηρίου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιοχή Ραμσάρ⁴ • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵ • Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³

<p>Δάσος Πάφου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιοχή Προστασίας Φύσης (Τρίφυλλος)¹ • Περιοχές Δικτύου Φύση 2000³ • Μοναδική Περιοχή Διαβίωσης Αγρινού • Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα⁵

<p>Τρόδος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εθνικό Δασικό Πάρκο² • Περιοχή Δικτύου Φύση 2000³ • Σημαντική Περιοχή για τα φυτά⁷
--

1. Περιοχή Προστασίας της Φύσης : Περιοχές που προστατεύονται ως φυσικά αποθέματα όπου επιτρέπονται μόνο ερευνητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
 2. Εθνικό Δασικό Πάρκο : Προστατευόμενες περιοχές με πολύ σημαντικά φυσικά χαρακτηριστικά που αξιοποιούνται για εκπαίδευση και αναψυχή.
 3. Περιοχές Δικτύου Φύση 2000 : Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φυσικών Οικοτόπων, με βάση το οποίο κηρύσσονται οι «Περιοχές Ειδικής Προστασίας» (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ).
 4. Περιοχές Ραμσάρ : Υγροβιότοποι Διεθνούς Σημασίας που κηρύσσονται στα πλαίσια της Συνθήκης Ραμσάρ για τους Υγροβιότοπους.
 5. Σημαντική Περιοχή Πτηνοπανίδας: Παγκόσμιο Δίκτυο του Διεθνούς Πτηνολογικού Συνδέσμου για την προστασία των ειδών πτηνοπανίδας και σημαντικών περιοχών διαβίωσης πουλιών.
 6. Παραλία εκκόλαψης χελώνας : Περιοχή όπου εκκολάπτεται το κρίσιμο κινδυνεύων στη Μεσόγειο είδος της Πράσινης Χελώνας.
 7. Σημαντική Περιοχή για τα Φυτά : Μια από τις 13 περιοχές της Μεσογείου με την πιο πλούσια χλωριδική ποικιλότητα.

Για την Κύπρο, ως περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, και με βάση διεθνείς συνθήκες, αποτελούν:

- A) Τα Εθνικά Δασικά Πάρκα
- B) Οι περιοχές «Φύση 2000»
- Γ) Οι περιοχές Ραμσάρ.

Στις περιοχές αυτές, που συνιστούν ιδιαίτερα πεδία περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, περιλαμβάνονται σημαντικά στοιχεία τα οποία αφορούν την πτηνοπανίδα και τη χλωρίδα της Κύπρου:

Στην επαρχία Πάφου, η περιοχή Ακάμα (Προτεινόμενο Εθνικό Πάρκο, Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Παραλία εκκόλαψης Πράσινης Χελώνας, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα), η περιοχή των Κοιλιάδων Διαρίζου – Ξερού (Περιοχές Δικτύου Φύση 2000, σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα) και η περιοχή του Δάσους Πάφου (Περιοχή Προστασίας Φύσης – Τρίπυλος, Περιοχές Δικτύου Φύση 2000, Μοναδική Περιοχή Διαβίωσης Αγρινού, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα)

Στην επαρχία Λεμεσού, η περιοχή της Χερσονήσου Ακρωτηρίου (είναι σημαντική περιοχή για τα πουλιά, IBA, σπάνιοι οικοτόποι για την Κύπρο, σημαντικά ενδημικά και σπάνια φυτά πολλά από τα οποία κινδυνεύουν με εξαφάνιση γι' αυτό και θα συμπεριληφθούν στο κόκκινο βιβλίο της κυπριακής χλωρίδας, υποψήφια προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000. Πολλές μορφές ζωής που απαντούν στη χερσόνησο προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις Βέρνης, Βόννης, CITES, διεθνής σύμβαση σε ότι αφορά την αγρία ζωή) και η περιοχή του Τροόδου (Εθνικό Δασικό Πάρκο, Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Σημαντική Περιοχή για τα φυτά). Σημαντική επίσης περιοχή που έχει περιληφθεί στο δίκτυο Φύση 2000 είναι το Δάσος Λεμεσού.

Στην επαρχία Κερύνειας, η περιοχή του Ακρωτηρίου Κορμακίτη (Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, σημαντική περιοχή για Κυπριακή Τουλίπα), η περιοχή Αλακάτι (Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Παραλία εκκόλαψης Πράσινης Χελώνας) και η περιοχή της Οροσειράς Πενταδακτύλου (Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα)

Στην επαρχία Αμμοχώστου, η περιοχή του Κάβο Γκρέκο (Εθνικό Δασικό Πάρκο, Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα) και η περιοχή του Ακρωτηρίου Αποστόλου Ανδρέα (Προτεινόμενη Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα)

Στην επαρχία Λευκωσίας, η περιοχή Αθαλάσσης (Εθνικό Δασικό Πάρκο, Σημαντικό Περιαστικό Δάσος). Περιοχές επίσης που έχουν συμπεριληφθεί στο δίκτυο «Φύση 2000» αποτελούν το Εθνικό Δασικό Πάρκο Μαχαιρά και το δάσος Αδελφοί. Μεγάλο μέρος του δάσους του Τροόδου περιλαμβάνεται στην επαρχία Λευκωσίας.

Στην επαρχία Λάρνακας, η περιοχή της Αλυκής Λάρνακας (Περιοχή Ραμσάρ, Περιοχή Δικτύου Φύση 2000, Σημαντική Περιοχή για την Πτηνοπανίδα)

Επιπλέον, σημειώνεται ότι οι περιοχές αυτές, πέρα από την ιδιαίτερη σημασία που έχουν σε σχέση με τις φυσικές διαστάσεις του περιβάλλοντος, έχουν ιδιαίτερη αξία ως προς τις πολιτιστικές, κοινωνικές και ιστορικές του διαστάσεις. Η δημιουργία δικτύου Κ.Π.Ε. στις περιοχές αυτές καθιστά δυνατή την οργάνωση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με γνώμονα την ολιστική εξέταση του περιβάλλοντος, στην οποία το φυσικό περιβάλλον θα συνεξετάζεται παράλληλα με το κοινωνικό, πολιτιστικό και ιστορικό.

6. Υφιστάμενη κατάσταση στην Κύπρο

Η δημιουργία Κ.Π.Ε. αποτελεί για την Κύπρο μια ιδιαίτερα καινούρια δράση η οποία μόλις τη δεκαετία του 2000 άρχισε να προωθείται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, με τη δημιουργία του πρώτου

Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λεμύθου το οποίο ήταν υπό την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λεμύθου έχει μετασταγασθεί στο Δημοτικό Σχολείο Πεδουλά από τη σχολική χρονιά 2005. Βρίσκεται υπό την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και είναι το πρώτο κρατικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και λειτουργεί με βάση το πλαίσιο αρχών της Π.Ε. στην Κύπρο. Οι σχεδιασμοί των προγραμμάτων του έγιναν με τρόπο που να συνδέεται το σχολείο με άλλα πεδία μάθησης και τα προγράμματά του συνδέονται με το Αναλυτικό Πρόγραμμα των διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι το Κ.Π.Ε. Πεδουλά λειτουργεί προσφέροντας, μονοήμερα, ολοήμερα, τριήμερα και πολυήμερα προγράμματα για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, όπως επίσης προσφέρει επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων.

Αναφορικά με το πρότυπο Κ.Π.Ε, το οποίο λειτούργησε στην κοινότητα Λεμύθου υπό την ευθύνη του Υ.Π.Π. με σημαντική επιτυχία για τέσσερα χρόνια (2000-2004), σημειώνεται ότι η λειτουργία του αναστάληκε το Σεπτέμβριο 2004 λόγω προβλημάτων που ανεφύησαν στη συλλειτουργία του με τη Σχολή Μιτσή στους χώρους της σχολής. Αν και καταβλήθηκαν συντονισμένες προσπάθειες για επαναλειτουργία του Κ.Π.Ε., αυτό δεν κατέστη δυνατόν. Πρόσφατα ο Σύνδεσμος Αποδήμων και Φίλων Λεμύθου πρότεινε τη διάθεση κάποιου χώρου, εντός της κοινότητας Λεμύθου, για ανέγερση με οικονομική ευθύνη του Υ.Π.Π. ενός νέου Κέντρου. Μια τέτοια δαπάνη είναι οικονομικά ασύμφορη για το Υ.Π.Π., τη στιγμή μάλιστα που η επιλογή της συγκεκριμένης κοινότητας για τη δημιουργία του πρώτου κρατικού Κ.Π.Ε., έγινε ακριβώς γιατί το οικονομικό κόστος του Κέντρου το επιβαρύνονταν εξίσου το Διαχειριστικό Συμβούλιο της Σχολής Μιτσή, με την παραχώρηση των χώρων και του υλικοτεχνικού εξοπλισμού, και το Υ.Π.Π., με τη στελέχωσή του με τρεις εκπαιδευτικούς και την κάλυψη των εξόδων διαμονής και διατροφής των μαθητών. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η δημιουργία του δικτύου Κ.Π.Ε. αλλά κυρίως η διατήρησή του απαιτεί την ουσιαστική στήριξη των κοινοτήτων, κάτι στο οποίο το Κοινοτικό Συμβούλιο της κοινότητας Λεμύθου φαίνεται να μην μπορεί να ανταποκριθεί.

Η επιλογή του Δημοτικού Σχολείου Πεδουλά, ως καταλληλότερου χώρου για τη μεταστέγαση του Κ.Π.Ε. Λεμύθου, έγινε μετά από την εξέταση διαφόρων κοινοτήτων στην περιοχή, οι οποίες προτάθηκαν ως εναλλακτικές περιοχές μετακίνησης του Κ.Π.Ε. Λεμύθου. Οι λόγοι επιλογής του Δημοτικού Σχολείου Πεδουλά συνοψίζονται στους ακόλουθους: α) Η κοινότητα Πεδουλά, εξυπηρετεί, όπως και η κοινότητα Λεμύθου τα ίδια πεδία μελέτης, παρέχοντας συνάμα τη δυνατότητα για επέκταση και σχεδιασμό νέων προγραμμάτων Π.Ε. τα οποία θα προσεγγίζουν το περιβάλλον στην ολιστική του διάσταση. β) Το Δημοτικό Σχολείο Πεδουλά ανακατασκευάστηκε αμέσως και σε συνδυασμό με την αξιοποίηση χώρων του Γυμνασίου Πεδουλά παρέχουν τη δυνατότητα στο Κέντρο να εξελιχθεί και να αναπτυχθεί ως συντονιστικό Κέντρο για το Δίκτυο Κέντρων που θα δημιουργηθεί. γ) Η Κοινότητα Πεδουλά είναι ενθουσιώδης και πρόθυμη να στηρίξει το Κέντρο αναλαμβάνοντας μάλιστα και μέρος του οικονομικού κόστους στήριξης του Κέντρου. Στο Παράρτημα 3 (σελ. 47) παρουσιάζεται η αξιολόγηση του συγκεκριμένου σχολείου, όπως επίσης και οι λόγοι που συνέβαλαν στην επιλογή του.

Άλλα περιβαλλοντικά κέντρα, τα οποία υπάρχουν στην Κύπρο, είναι τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης τα οποία υπάγονται στο Υπουργείο Γεωργίας και Φυσικών Πόρων. Τέτοια Κέντρα είναι το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τροόδους, και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αθαλάσσας. Τα Κέντρα αυτά έχουν πληροφοριακό χαρακτήρα. Δε λειτουργούν με συγκεκριμένα προγράμματα, απλά παρέχουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα να βρεθεί στο Κέντρο και να ενημερωθεί για την περιοχή στην οποία αυτά λειτουργούν. Σημειώνεται ότι ήδη έχει προβλεφθεί στο Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης του Τουρισμού για προώθηση από το Τμήμα Δασών η δημιουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης στον Ακάμα και στο Κάβο Γκρέκο. Οι πρώτες εργασίες στις περιοχές αυτές έχουν ξεκινήσει και όπως φαίνεται στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του δικτύου Κ.Π.Ε. του Υ.Π.Π. σελ. 43, το Τμήμα Δασών προτίθεται σε συνεργασία με το Υ.Π.Π. να μετεξελιχθεί το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης του Κάβο Γκρέκο σε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η συνεργασία του Υ.Π.Π. με το Τμήμα Δασών έχει ήδη ξεκινήσει αφού το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αθαλάσσας, το οποίο, με τη συνεργασία του Τμήματος Δασών και του Υ.Π.Π., μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου πρόκειται να λειτουργήσει το 2009 ως Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αστικού περιβάλλοντος (βλ. χρονοδιάγραμμα λειτουργίας Κ.Π.Ε. σελ. 43).

Πέρα από τα Κέντρα αυτά, τα οποία παρέχουν πληροφορίες για την περιοχή στην οποία έχουν δημιουργηθεί, υπάρχει και το Κέντρο Περιβαλλοντικών Μελετών της Κρήτου Τέρρα το οποίο λειτουργεί κυρίως με ομάδες από σχολεία της Μέσης Ανατολής, αλλά εξυπηρετεί και σχολεία από τη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση της επαρχίας Πάφου. Το Κέντρο αυτό είναι ιδιωτικό και οι μαθητές επιβαρύνονται με το κόστος της συμμετοχής τους στα προγράμματα του συγκεκριμένου Κέντρου. Σημείο έμφασης των προγραμμάτων του Κέντρου της Κρήτου Τέρρα είναι η υλοποίηση περιβαλλοντικών μελετών στο πεδίο, γι' αυτό και τα προγράμματά του επικεντρώνονται στην πειραματική διερεύνηση του περιβάλλοντος με έμφαση στις φυσικές του διαστάσεις.

Στην περιοχή Ακρωτηρίου υπάρχουν δύο Κέντρα που λειτουργούν ανεξάρτητα και χρηματοδοτούνται από τους φορείς που τα δημιούργησαν. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Ενημέρωσης της Κοινότητας Ακρωτηρίου, που ιδρύθηκε το 2004, χρηματοδοτείται από τις αρχές των Βρετανικών Βάσεων και το Κυπριακό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται από τη Μητρόπολη Λεμεσού ιδρύθηκε το 2005.

Στην κοινότητα Τραχυπέδουλας το Δημοτικό Σχολείο έχει διαμορφωθεί σε ξενώνα και διαθέτει τις απαραίτητες διευκολύνσεις για διαμονή μαθητών Γυμνασίων και Λυκείων στα πλαίσια διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων που αναπτύσσονται από κοινού με σχολεία της Κύπρου.

Τέλος, ως τελευταία εξέλιξη σημειώνεται η σύσταση διαχειριστικής επιτροπής στην επαρχία Λάρνακας για τη δημιουργία από το Δήμο Λάρνακας στα επόμενα χρόνια ενός *Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης για την Αλυκή της Λάρνακας*. Ήδη έχουν ξεκινήσει οι συζητήσεις με τους αρμόδιους φορείς (Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Τμήμα Θήρας, Τμήμα Αλιείας κ.τ.λ.) και τη διαχειριστική επιτροπή για την Αλυκή της Λάρνακας, για τη δημιουργία του συγκεκριμένου Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης.

7. Κοινότητες στις οποίες θα δημιουργηθούν τα ΚΠΕ

Για την εκπόνηση της πιο κάτω εισηγητικής πρότασης λήφθηκαν υπόψη α) τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, όπως αυτά προέκυψαν από την εφαρμογή των κριτηρίων β) οι περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στην Κύπρο (Χάρτη 1 σελ.37α) γ) η υφιστάμενη κατάσταση όσον αφορά τα Κ.Π.Ε., δ) η επικοινωνία και η επαφή με το Τμήμα Δασών ως αρμόδιου Τμήματος του Υπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων για την ίδρυση Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης.

Η δημιουργία του δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θα γίνει σταδιακά και θα ολοκληρωθεί στα επόμενα πέντε χρόνια, δηλ. μέχρι το 2012. Το χρονικό πλαίσιο υλοποίησης του Δικτύου των Κ.Π.Ε. εμπίπτει μέσα στα χρονοδιαγράμματα που έχουν τεθεί, από τη Στρατηγική της «Εκπαίδευσης για την Αειφορία στην Ευρώπη: 2005-20015», στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. για να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν τους Εθνικούς τους Στρατηγικούς Σχεδιασμούς για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Οι τοποθεσίες που προτείνονται, ως εισηγητική πρόταση, για τη δημιουργία του δικτύου Κ.Π.Ε. είναι:

2005 (σχολική χρονιά)

Κοινότητα Πεδουλά

Στην Κοινότητα Πεδουλά έχει ήδη δημιουργηθεί από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και λειτουργεί τα τελευταία τρία χρόνια, σε στενή συνεργασία με την Κοινότητα το πρώτο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Δικτύου. Στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κέντρου συμμετείχαν 8,500 χιλιάδες μαθητές από όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, 700 εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων σε εκπαιδευτικά επιμορφωτικά προγράμματα βιωματικού χαρακτήρα, 200 φοιτητές από Πανεπιστήμια της Κύπρου και του εξωτερικού.

Το Κέντρο προσφέρει οργανωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα σε μονοήμερη, ολόημερη και τριήμερη βάση τα οποία συνδέονται με το Αναλυτικό Πρόγραμμα όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, με κύρια επιδίωξη την αξιοποίηση τόσο των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών πεδίων της ευρύτερης περιοχής του Τροόδους (δάσος,

γεωλογία, μονοπάτια της φύσης, ποτάμια), όσο και των πεδίων μελέτης της περιοχής που συνδέονται με τα πολιτιστικά στοιχεία των περιοχών των ορεινών κοινοτήτων του τόπου μας (εκκλησίες, μουσεία, τοπικά εργαστήρια).

Το Κέντρο λειτουργεί στο πρώην Δημοτικό Σχολείο Πεδουλά, το οποίο έχει ανακαινισθεί και αναδιαμορφωθεί από την Κοινότητα Πεδουλά σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Κέντρου. Διαθέτει δύο ξενώνες για τη φιλοξενία των μαθητών, αίθουσα διαλέξεων, αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών, κουζίνα και είναι εξοπλισμένο με όργανα και εκπαιδευτικό υλικό που απαιτούνται για τη διεξαγωγή των προγραμμάτων.

Για τη φετινή χρονιά τροχοδρομείται η ανέγερση του εργαστηρίου οικολογίας από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού με το οποίο προβλέπεται ότι θα καλυφθούν οι ανάγκες των προγραμμάτων σε επίπεδο εργαστηριακών αναλύσεων και πειραμάτων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα διεξάγονται από εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν ειδικές σπουδές στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και μακρόχρονη εμπειρία.

2008 (σχολική χρονιά)

Κοινότητα Σαλαμιούς

Κοινότητα Ακρωτηρίου (υφιστάμενο Κέντρο της Κοινότητας)

Κοινότητα Σαλαμιούς: Η Κοινότητα Σαλαμιούς, από άποψη περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, εντάσσεται κατά ένα μεγάλο μέρος της στο σχέδιο “natura 2000”. Από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης προκύπτει ότι αποτελεί την καταλληλότερη Κοινότητα, σε σχέση με άλλες Κοινότητες της περιοχής που προτάθηκαν για τη δημιουργία Κ.Π.Ε., για την ίδρυση Κ.Π.Ε. σε αυτήν.

Ο συγκεκριμένος χώρος του σχολείου παρέχει τη δυνατότητα για μελλοντική ανάπτυξη και εξέλιξη ενός Κ.Π.Ε., αφού σε αυτόν πρόκειται να λειτουργήσουν ενιαία όλες οι εγκαταστάσεις του (ξενώνες, εργαστήρια, αίθουσες διδασκαλίας). Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι η ίδια η κοινότητα έχει ήδη προχωρήσει στη δημιουργία ενός σύγχρονου Κέντρου, με την εξασφάλιση των σχετικών κονδυλίων. Τα σχέδια για την ανέγερση του Κέντρου έχουν ήδη κατατεθεί για εξασφάλιση της σχετικής άδειας.

Ο χώρος του Δημοτικού Σχολείου στον οποίο κτίζεται το Κέντρο είναι ασφαλής για τη μεταφορά ομάδων και για τη στάθμευση λεωφορείων. Οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης βρίσκονται στη συγκεκριμένη κοινότητα. Το συγκεκριμένο κτήριο του σχολείου έχει κηρυχθεί διατηρητέο και η αναπαλαίωσή του συνιστά κόσμημα για την ευρύτερη περιοχή. Η ίδια η κοινότητα, έχει επιδείξει ζωντανό ενδιαφέρον για τη φιλοξενία ενός τέτοιου Κέντρου. Επίσης, η ίδια η κοινότητα μπορεί να αποτελέσει βασικό πεδίο μελέτης, αφού μπορούν να σχεδιασθούν ολόκληρα εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία συνδέονται με περιβαλλοντικές δράσεις (μοναστήρια, μνημεία φυσικής κληρονομιάς, οινοποιείο, δάσος Πάφου, Ποταμός Διαρίζος). Το Υ.Π.Π. θα έχει την ευθύνη στελέχωσης του Κέντρου, καθώς επίσης και την ευθύνη για τον εξοπλισμό του Κέντρου, όπως επίσης και τη συντήρηση του κτηρίου.

Κοινότητα Ακρωτηρίου: Από την εφαρμογή των κριτηρίων αξιολόγησης το Κέντρο της Κοινότητας Ακρωτηρίου συμπεριλήφθηκε στο δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας αφενός γιατί ανταποκρίνεται στη φιλοσοφία του δικτύου για στήριξη του από την τοπική κοινότητα, για συμμετοχή της τοπικής κοινότητας σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Κέντρου και εξαιτίας της ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας της περιοχής. Η περιοχή του Ακρωτηρίου αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πεδίο μελέτης με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, γι’ αυτό και η δημιουργία Κ.Π.Ε. στην περιοχή ενδείκνυται. Η συγκεκριμένη περιοχή έχει εξαιρετική περιβαλλοντική σημασία. Σε αυτήν εμπίπτουν ο βιότοπος Αλυκής, το λιβάδι Ακρωτηρίου, η παραλία εκκόλαψης αυγών χελώνων. Επίσης έχει τεράστια πολιτιστική και λαογραφική σημασία. Σε αυτήν περιλαμβάνονται ως περιοχές μελέτης ο αρχαιολογικός χώρος Κουρίου, οι Λάμνιες με τους 1500 λαξευτούς τάφους, βυζαντινές εκκλησίες (Παναγία Γαλακτοτροφούσα, Άγιος Δημητριανός, Άγιος Γεώργιος). Στην περιοχή υπάρχει ο αετόκρεμμος με

απολιθώματα του νάνου ιπποπόταμου και η περιοχή αναπαραγωγής του γύπα. Επιπλέον, η παράδοση της περιοχής στη καλαθοπλεκτική με οικοτεχνίες και μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις αποτελεί πεδίο μελέτης για την παράδοση και τον πολιτισμό μας.

Το Κέντρο ήδη λειτουργεί σαν Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης από το 2003, προσφέροντας παράλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα σε μαθητές. Με την ένταξή του στο δίκτυο τα προγράμματά του πρόκειται να ενταχθούν στους σχεδιασμούς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, θα αναθεωρηθούν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και θα εμπλουτισθούν, ούτως ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εκπαίδευσης του τόπου μας. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα διεξάγονται από εκπαιδευτικό με ειδικές σπουδές στο θέμα ο οποίος θα παραχωρηθεί από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών του Κέντρου. Ήδη η Κοινότητα έχει ξεκινήσει τις εργασίες για μεταστέγαση του Κέντρου σε άλλο χώρο προκειμένου να μπορεί στη συνέχεια να εκπονεί εκπαιδευτικά προγράμματα σε τριήμερη βάση.

2009 (σχολική χρονιά)

Κέντρο Αστικού Περιβάλλοντος-Πάρκο της Αθαλάσσης

Το Κέντρο αυτό, λειτουργεί ως Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης υπό την ευθύνη του Τμήματος Δασών. Το Τμήμα Δασών προτίθεται, σε συνεννόηση με το Υ.Π.Π., πέρα από τους υφιστάμενους χώρους, να δημιουργήσει τα εργαστήρια και τις αίθουσες που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία ενός Κ.Π.Ε. Η συγκεκριμένη περιοχή έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον γιατί μπορούν οι μαθητές να ασχοληθούν με θέματα σύγχρονου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος τα οποία συνδέονται με την αιεφόρο ανάπτυξη (κυκλοφοριακό, αστικοποίηση, ηχορύπανση, μεγαλουπόλεις). Επιπλέον, μπορούν να αναπτυχθούν προγράμματα σε σχέση με τη χλωρίδα της Κύπρου, αφού υπάρχει βοτανικός κήπος, προγράμματα σε σχέση με το νερό, την πτηνοπανίδα και το δάσος, αφού συνορεύει με το δάσος, το πάρκο και τη λίμνη της Αθαλάσσης. Το Κέντρο αποτελεί συνεργασία του ΥΠΠ με το Τμήμα Δασών και τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα διεξάγονται από εκπαιδευτικό με εμπειρία και ειδική ενασχόληση στο αντικείμενο.

2010 (σχολική χρονιά)

Κοινότητα Κοιλανίου:

Η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, αφού βρίσκεται στην καρδιά των κρασοχωριών. Μπορούν να αναπτυχθούν προγράμματα σχετικά με την αμπελοκαλλιέργεια. Υπάρχουν επίσης δύο φυσικά μονοπάτια, τα «μονοπάτια του κρασιού», στα οποία ο επισκέπτης μέσα από την περιδιάβασή του σε αυτά μπορεί να έρθει σε επαφή με όλα τα στάδια της παραγωγής κρασιού, από το στάδιο συλλογής των σταφυλιών μέχρι την παραγωγή κρασιού. Διανύονται σε 2-6 ώρες. Επίσης μέσα από αυτά ο επισκέπτης μπορεί να γνωρίσει τη βλάστηση της περιοχής.

Υπάρχουν οι δόμες

Η εκκλησία του Μονογενή

Εκκλησιαστικό Μουσείο

Αμπελουργικό Μουσείο

Μπορούν να εφαρμοσθούν προγράμματα Π.Ε. σε σχέση με το περιβάλλον και την αρχιτεκτονική κληρονομιά της περιοχής.

Το Κέντρο θα στεγασθεί στο πρώην Δημοτικό Σχολείο της Κοινότητας και θα στελεχωθεί σε πρώτη φάση από δύο εκπαιδευτικούς.

2011 (σχολική χρονιά)

Κάβο-Γκρέκο

Το Κέντρο στην περιοχή του **Κάβο Γκρέκο** θα γίνει σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών, σε ειδικό χώρο που το Τμήμα Δασών έχει ήδη επιλέξει για τη δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης. Ήδη έχουν ξεκινήσει οι εργασίες για την ανέγερση του κτηρίου μετά από την διεξαγωγή αρχιτεκτονικού διαγωνισμού.. Σε πρώτη φάση το Κέντρο θα λειτουργήσει με μονοήμερα προγράμματα και σε κατοπινό στάδιο θα αναζητηθεί κοντινή κοινότητα ή χώρος που θα μπορεί να φιλοξενήσει ομάδες μαθητών σε πολυήμερα προγράμματα.

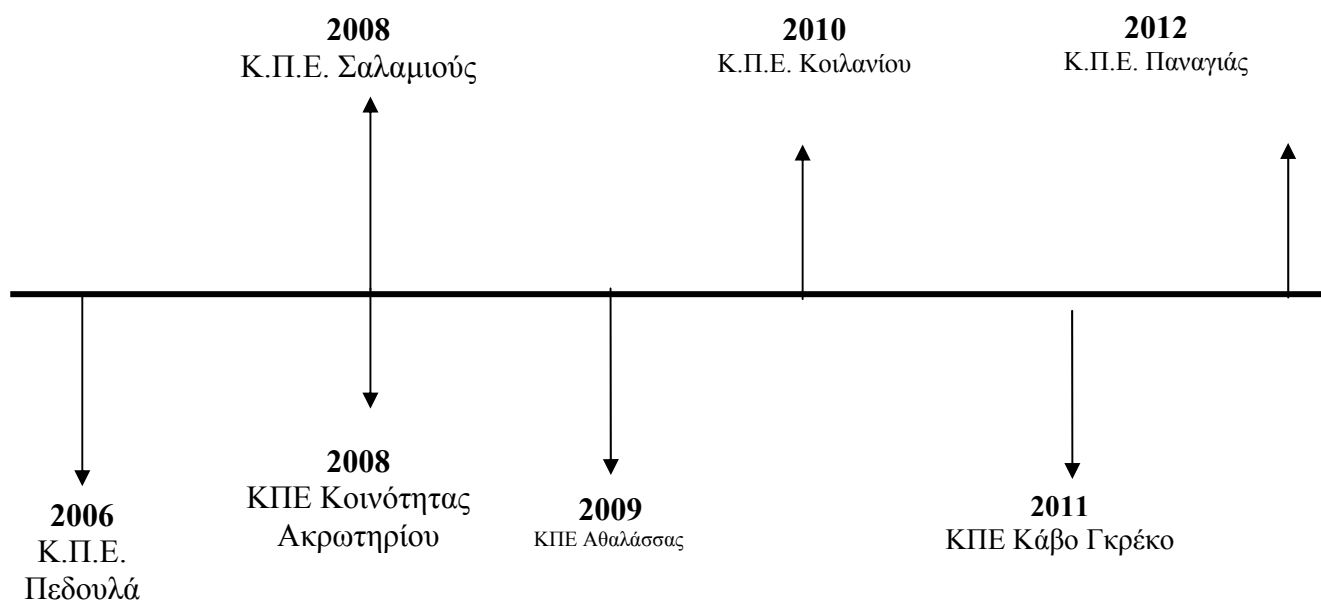
2012 (σχολική χρονιά) Κοινότητα Παναγιάς

Η Κοινότητα Παναγιάς, αποτελεί περιοχή ιδιαίτερου περιβαλλοντικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Αποτελεί μέρος του Δικτύου Φύση 2000 (Βουνί Παναγιά), ενώ έχει τη δυνατότητα μελέτης και άλλων περιοχών του Δικτύου Φύση 2000 (Δάσος Πάφου, Επισκοπή Μωρού Νερού, Ξερός Ποταμός). Στην περιοχή φύονται μεταξύ άλλων 53 είδη σημαντικών από τα οποία 43 είναι ενδημικά. Ακόμη η περιοχή περιλαμβάνει μερικές από τις πιο εκτεταμένες και καλοδιατηρημένες συστάδες δρυοδάσους του είδους *Quercus infectoria* στην Κύπρο, ενώ στην περιοχή Χρυσορογιάτισσας ιδρύεται το μεγαλύτερο δρυοδάσος στη Μεσόγειο του πιο πάνω είδους με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περιοχή υπάρχουν προστατευόμενα αιωνόβια δένδρα που είναι αντικείμενο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος (κυπαρίσια, δρύες, πευκα, λατζιές κλπ). Οι γεωλογικοί σχηματισμοί και οι γκρεμοί που υπάρχουν στην περιοχή είναι ένα άλλο πολύ σημαντικό οικολογικό αντικείμενο, από τα μοναδικά στην Κύπρο. Οι φυσικές σπηλιές που υπάρχουν στην περιοχή είναι βιότοποι μιας πολύ ευαίσθητης ομάδας θηλαστικών, που κινδυνεύουν άμεσα σε παγκόσμιο επίπεδο, των νυχτερίδων.

Επιπλέον, καθοριστικός παράγοντα για τη δημιουργία Κ.Π.Ε. στη συγκεκριμένη περιοχή αποτέλεσε η εισήγηση του Τμήματος Δασών, για τη δημιουργία ενός ΚΠΕ το οποίο θα καλύψει την περιοχή της Βορειοδυτικής Πάφου και Λευκωσίας-από Παναγιά, Πόλη Χρυσοχούς μέχρι τον Πύργο Τυλληρίας,

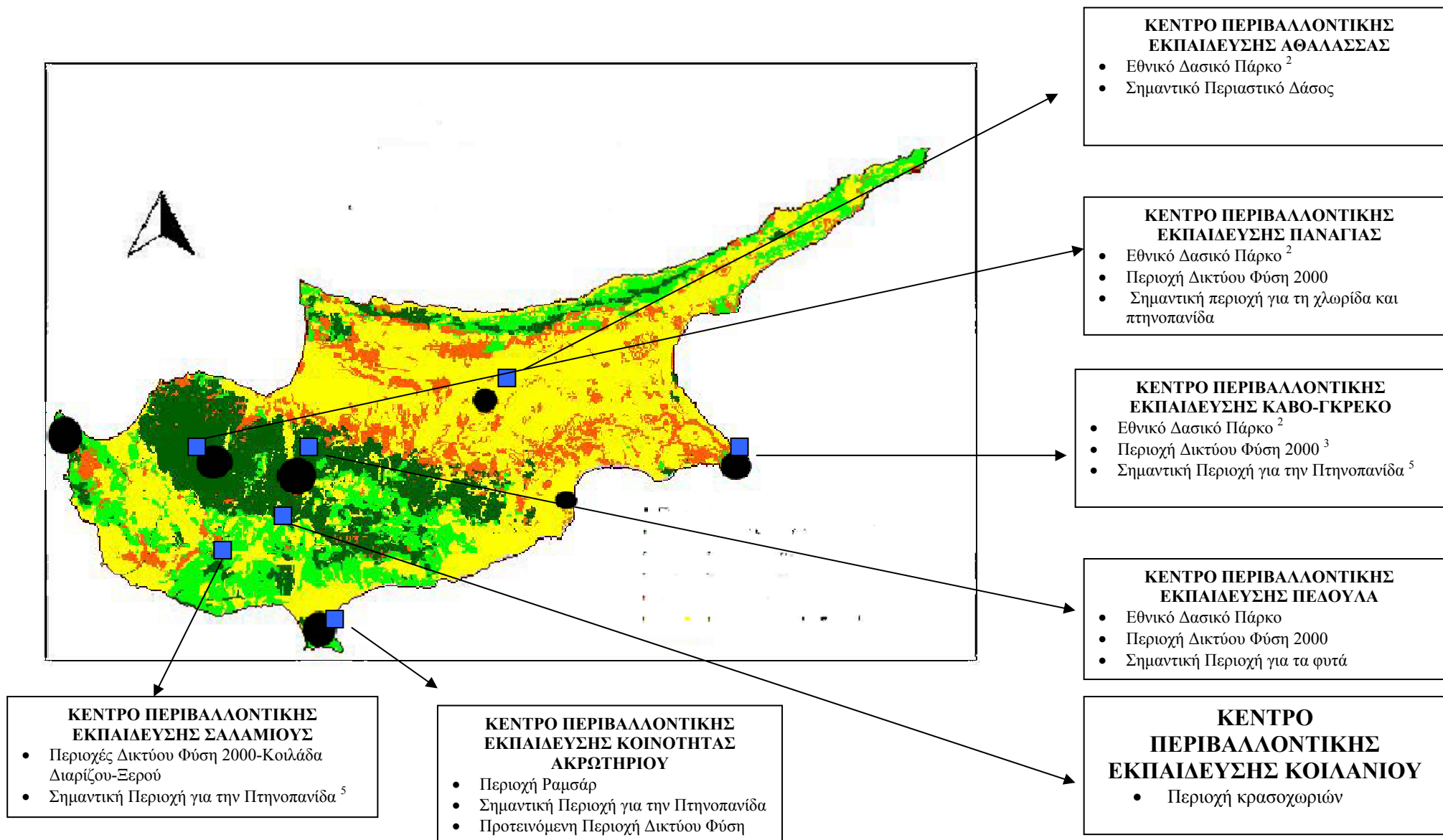
Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη το γεγονός ότι η σύσταση του δικτύου βασίζεται στην ενεργό εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων τόσο σε ότι αφορά την ίδρυση αλλά και λειτουργία των Κ.Π.Ε., όσο και σε ότι αφορά, τη συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά δρώμενα των Κ.Π.Ε., το Κοινοτικό Συμβούλιο Παναγιάς επέδειξε προθυμία και ενδιαφέρον για τη φιλοξενία ενός ΚΠΕ στην κοινότητα του. Οι κτηριακές εγκαταστάσεις της Παιδικής Εξοχής Κτήματος που βρίσκεται μεταξύ Παναγιάς - Χρυσορογιάτισσας θα αποτελέσουν μέρος των χώρων του Κ.Π.Ε.. Επίσης η Ιερά Μονή Χρυσορογιάτισσας είναι πρόθυμη να παραχωρήσει στην ίδια τοποθεσία όσο χώρο χρειαστεί για την ανέγερση όλων εκείνων των κτηριακών εγκαταστάσεων που απαιτούνται για τη σωστή λειτουργία ενός σύγχρονου Κ.Π.Ε.

8. Χρονοδιάγραμμα³ Έναρξης Λειτουργίας των Προτεινόμενων Κ.Π.Ε.

³ Το χρονοδιάγραμμα της λειτουργίας των προτεινόμενων Κ.Π.Ε. είναι απόρροια της δυνατότητας του κάθε Κέντρου να λειτουργήσει τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο με τη στελέχωσή του, τον εξοπλισμό και τη συντήρησή του.

Προτεινόμενα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Χάρτης 2)

Με ■ σημειώνονται οι περιοχές που προτείνεται η δημιουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

9. Ευθύνη λειτουργίας των Κ.Π.Ε.

Η ευθύνη λειτουργίας των Κ.Π.Ε. θα πρέπει να ανατεθεί σε ανεξάρτητη μονάδα, η οποία θα αναλάβει το σχεδιασμό της ίδρυσης και λειτουργίας του δικτύου σε ένα ενιαίο πλαίσιο για όλες τις βαθμίδες. Δεδομένου μάλιστα ότι τα Κέντρα συνιστούν οργανισμούς πολλαπλών δράσεων, τα οποία καλύπτουν όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών βαθμίδων, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, έρευνα, ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση, θα πρέπει να λειτουργούν υπό την ευθύνη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε συνεργασία με όλες τις διευθύνσεις του Υ.Π.Π.

Κρίνεται απαραίτητο όπως τη βασική ευθύνη της λειτουργίας των Κ.Π.Ε. έχει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο πέρα από το γεγονός ότι έχει εμπειρία στα θέματα αυτά, αποτελεί και ένα οργανισμό, ο οποίος ανταποκρίνεται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και μπορεί να προωθήσει την Π.Ε στις εκπαιδευτικές βαθμίδες του τόπου μας ενιαιοποιημένα και σφαιρικά. Προτείνεται όπως δημιουργηθεί τμήμα Π.Ε. το οποίο θα στελεχώνεται από μόνιμο προσωπικό και αποσπασμένους εκπαιδευτικούς με ειδικές σπουδές στο συγκεκριμένο αντικείμενο, το οποίο θα αναλάβει τους σχεδιασμούς και θα έχει την ευθύνη της λειτουργίας τους. Θα πρέπει να γίνει μια νέα μελέτη σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας των Κ.Π.Ε., όπως επίσης και τη σύνδεσή τους με το σχολείο, ώστε να διασφαλισθεί η βιωσιμότητά τους.

10. Στελέχωση των Κ.Π.Ε.

Τα Κ.Π.Ε. θα πρέπει να στελεχωθούν από εκπαιδευτικούς της Δημοτικής, Μέσης και Τεχνικής/Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που έχουν συγκεκριμένες σπουδές στο συγκεκριμένο θέμα ή επαρκή κατάρτιση και ενασχόληση με το συγκεκριμένο αντικείμενο. Σε πρώτη φάση μπορούν τα Κέντρα να στελεχωθούν από δύο εκπαιδευτικούς, έναν της Δημοτικής και έναν της Μέσης Εκπαίδευσης, και στα επόμενα χρόνια ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξηθεί, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο και με βάση τις εκθέσεις πεπραγμένων που το κάθε Κ.Π.Ε. πρέπει να υποβάλλει κάθε χρόνο.

Θα πρέπει η επιλογή του συγκεκριμένου προσωπικού να γίνει με συγκεκριμένα κριτήρια, όπως επίσης και να καθορισθεί το νομοθετικό πλαίσιο για τους όρους εργασίας. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί που θα στελεχώσουν τα Κ.Π.Ε. επιτελούν διδακτικό έργο, αφού τα Κ.Π.Ε. αποτελούν «πράσινα σχολεία», γι' αυτό αν και θα εργάζονται με απόσπαση, τα χρόνια αυτά θα πρέπει να υπολογίζονται ως χρόνια υπηρεσίας σε σχολείο.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί πρόνοια, ώστε στο μέλλον, όταν τα Κ.Π.Ε. θα στελεχώνονται από ομάδα εκπαιδευτικών (τουλάχιστον 5 εκπαιδευτικών), να υπάρχει ένας υπεύθυνος για κάθε Κ.Π.Ε.

Θα πρέπει να ακολουθήσει σχετική μελέτη για το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Κ.Π.Ε., στην οποία θα πρέπει να ληφθεί ειδική πρόνοια και για τη στελέχωσή τους.

11. Αξιολόγηση της λειτουργίας των Κ.Π.Ε.

Θα πρέπει να θεσμοθετηθεί όργανο/α αξιολόγησης των Κ.Π.Ε. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της λειτουργίας των Κ.Π.Ε. θα πρέπει να είναι ευθύνη ενός οργάνου, του οποίου η σύνθεση θα αντανάκλα τον πολύπλευρο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν τα Κ.Π.Ε. Ένα όργανο, το οποίο θα περιλαμβάνει εκπροσώπους

όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης (Δημοτικής, Μέσης και Τεχνικής/Επαγγελματικής) του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η αξιολόγηση θα πρέπει να καλύπτει βασικά θέματα που αφορούν στη λειτουργία των Κ.Π.Ε., όπως τα προγράμματα, το προσωπικό, την ανταπόκριση και το βαθμό ικανοποίησης των μαθητών/επισκεπτών, τη σύνδεση και συνεργασία με την τοπική κοινότητα και τη συμβολή τους στην πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη της κοινότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Council of Europe (CoE) (1988). «Resolution of the Council and Ministers of Education Meeting within the Council on Environmental Education» (Official Journal C177.6.7.1988). Brussels.

European Commission (E.C.) (1993). “Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States. Meeting within the Council of 1st February 1993 on a Community Program of Policy and Action in Relation to the Environment and Sustainable Development” (Official Journal C138, 17.5.1993) Brussels.

European Commission (E.C.) (1995). “Commission Staff Working Paper”. SEC (95)1754, Brussels.

European Commission (E.C.) (2001). Towards a new environment action program for Europe. A Contribution to the co-decision process by the European Consultive Forum on the Environment and Sustainable Development. Luxembourg.

European Commission (E.C.) (2005). “Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the Review of the Sustainable Development Strategy: A Platform for Action”. COM 685/final, Brussels.

European Commission (E.C.) (2005). Commission Staff Working Paper: Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. SEC (2005) 419, Brussels.

UNCED (1992), Agenda 21. United Nations Conference on Environment and Development (The Earth Summit).

Unesco-Unep (1975). The International workshop on Environmental Education. Final Report (The Belgrade Chapter). Paris.

Unesco-Unep (1978). Intergovernmental Conference on Environmental Education. Tbilisi USSR, Final Report. Paris.

UNEP-MAP (2005). Mediterranean strategy for Sustainable Development: A frame work for Environmental Sustainability and Shared Prosperity. Athens.

UN (United Nations) (2005) Unece Strategy for Education for Sustainable Development, 17-18 March, Vilnius, Lithuania.

Επιτροπή Υπουργών Παιδείας του Συμβουλίου της Ευρώπης: Σύσταση R(91)8/17 Ιουνίου, σχετικά με την ανάπτυξη της Π.Ε. στο εκπαιδευτικό σύστημα της κάθε χώρας.

Μέσσαρης, Δ. (2000). Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Εξέλιξη-Κριτική Αποτίμηση. Πανεπιστήμιο Πατρών.

Παπαδημητρίου, Β. (1994). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Περιβαλλοντικά Κέντρα. Μια κριτική προσέγγιση. Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τεύχος, 2,3.

Ράπτης, Ν. (2000). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αγωγή. Το Θεωρητικό πλαίσιο των επιλογών. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Unesco (1997). Διεθνής Διάσκεψη: Περιβάλλον και Κοινωνία: Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για την αειφορία. Θεσσαλονίκη 8-12 Δεκ. 1997, Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης.

ΥΠΕΠΘ-Ν. 1892/1990/ΦΕΚ 175 τ.β./19-3-93, «Βασικός Νόμος για την Π.Ε.».

Υ.Α. ΥΠΕΠΘ Γ2/1242/8/3/93. «Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κ.Π.Ε. (περιφερειακού τύπου)»